

BOSNA I HERCEGOVINA
FISKALNO VIJEĆE

**GLOBALNI OKVIR FISKALNOG BILANSA I POLITIKA
U BOSNI I HERCEGOVINI
2017. – 2019.**

Maj 2016.

Sadržaj

REZIME	3
UVOD.....	4
1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2015.-2019.....	5
REALNI SEKTOR	6
INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA U BiH 2016-2019.....	7
TRŽIŠTE RADA	9
CIJENE.....	11
MONETARNI SEKTOR.....	12
PLATNI BILANS	14
VANJSKA TRGOVINA	15
STRANA DIREKTNA ULAGANJA	18
2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2016.-2019. GODINA.....	21
PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA	21
TEKUĆI TRENDOVI NAPLATE.....	21
OSNOVNI SCENARIO PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2016.-2019.), APRIL 2016.	28
3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BiH.....	34
NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE.....	35
TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA.....	35
GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA	42

REZIME

Na osnovu analize makroekonomskih kretanja u BiH u prethodnom periodu, kao i sagledavanja utjecaja ključnih unutrašnjih i vanjskih činilaca od kojih ovisi razvoj, predviđa se da će realna stopa rasta BDP-a u 2017. godini iznositi 3,5%, odnosno 3,7% u 2018. i 3,8% u 2019. godini.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza u BiH za period 2017. - 2019. godina pokazuju da će isti u 2017. godini u neto iznosu za raspodjelu iznositi 5.482,2 miliona KM, tj. da će se povećati za 3,2% u odnosu na 2016. godinu. U 2018. godini predviđa se rast prihoda od indirektnih poreza od 3,2%, a u 2019. godini daljnji rast od 3,1%.

U skladu s navedenim kretanjima prihoda, uvažavajući nužnost smanjenja ukupne javne potrošnje u BiH, te sagledavajući potrebe i nadležnosti svih institucija u BiH, predviđeni iznos sredstava za finansiranje institucija BiH, a koji potječu iz prihoda od indirektnih poreza za 2017., 2018. i 2019. godinu je na nivou od 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza dijelit će se u skladu s važećim zakonskim rješenjima.

Fiskalni cilj u BiH za 2017. godinu je kontinuirano smanjenje primarnog deficita, iskazanog u skladu sa Zakonom o Fiskalnom vijeću u BiH, kao razlika između tekućih prihoda i tekućih rashoda korigiran za iznos neto kamate, koji je u 2017. godini planiran u iznosu od 126,7 mil. KM ili 0,40% projiciranog BDP-a za 2017. godinu. Ako dodamo i iznos nepokrivenog viška rashoda nad prihodima, koji iznosi 133,6 mil. KM ili 0,43% projiciranog BDP-a za 2017. godinu, zaključujemo da ukupan planirani deficit u 2017. godini u BiH iznosi 260,3 mil. KM ili 0,83% projiciranog BDP-a za 2017. godinu.

Nivo javne potrošnje kao udjela u BDP-u razdoblju 2017. - 2019. godina treba smanjivati s ciljem da ona konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP, a u periodu 2017. - 2019. godine kreće se od 41,8% do 37,6% procijenjenog BDP-a.

Gornje granice zaduženja budžeta u 2017. godini, iskazane kao iznos potreban za servisiranje ukupnih dugova ili procent od BDP-a, u zavisnosti od zakonskog rješenja, predviđaju se u okvirima koji propisuju zakoni kojima je regulirano zaduživanje za svaki od nivoa vlasti.

UVOD

Dokument Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2017. - 2019. godine izrađen je na osnovu Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08), kojim je definiran sadržaj dokumenta. S tim u vezi, dokument sadrži sve potrebne elemente koji su nosiocima fiskalne politike u Bosni i Hercegovini nužni za izradu njihovih dokumenata okvirnih budžeta za period 2017. - 2019. godina, kao i godišnjeg budžeta za 2017. godinu. Ti elementi su: fiskalni ciljevi definirani kao primarni fiskalni bilans (primarni suficit ili primarni deficit), projekcije ukupnih indirektnih poreza zasnovane na makroekonomskim projekcijama i njihova raspodjela za sljedeću fiskalnu godinu, kao i gornje granice zaduženja.

Navedeni elementi, čije usaglašavanje predstavlja osnovnu pretpostavku za budžetsko planiranje nosilaca fiskalnih politika u BiH, čine suštinu fiskalne koordinacije u BiH. Bez usaglašavanja istih nije moguća koordinacija fiskalnih politika i očuvanje fiskalne stabilnosti kako pojedinih fiskalnih suvereniteta, tako i Bosne i Hercegovine kao cjeline.

Prvo poglavlje dokumenta odnosi se na analizu i trendove makroekonomskih kretanja u BiH, koje je izradila Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP). U ovom dijelu dane su projekcije osnovnih makroekonomskih indikatora, s posebnim fokusom na one makroekonomske veličine koje neposredno utječu na elemente fiskalne politike, prije svega na visinu javnih prihoda.

U drugom dijelu izvršena je analiza visine i strukture prihoda od indirektnih poreza i date njihove projekcije za sljedeće tri godine, što je izradio Odjel za makroekonomsku analizu Uprave za indirektno oporezivanje BiH (OMA). Kako se ovi prihodi dijele između više fiskalnih subjekata u BiH, u ovom dijelu dati su i elementi raspodjele prihoda od indirektnih poreza, polazeći od postojećih propisa koji reguliraju ovu oblast u BiH.

Treći dio dokumenta odnosi se na fiskalne ciljeve budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko Distrikta BiH. Ovdje su također obrađeni i osnovni elementi fiskalnih politika, kao što su: nivo javne potrošnje i politika javnog zaduživanja.

1. MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI I PROJEKCIJE ZA PERIOD 2015.-2019.

U sljedećoj tabeli date su procjena i projekcije makroekonomskih pokazatelja BiH za period 2015. - 2018. godine, koje su polazna osnova za projekcije ukupnih indirektnih poreza.

Tabela 1.1: Makroekonomski pokazatelji za period od 2014. do 2018.

Indikator	Službeni podaci	Projekcije				
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Nominalni BDP u mil. KM	28.217	29.277	30.302	31.631	33.229	34.897
Nominalni rast u %	0,1	3,8	3,5	4,4	5,1	5,0
BDP deflator (prethodna godina = 100)	99,7	101,1	100,3	100,8	101,3	101,2
Realni BDP u mil. KM (prethodna godina = 100)	28.302	28.954	30.224	31.373	32.804	34.492
Realni rast u %	0,4	2,6	3,2	3,5	3,7	3,8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0,9	-1	0	1,2	1,3	1,4
Potrošnja u mil. KM	29.401	29.748	30.297	31.298	32.345	33.405
Realni rast u %	1,9	1,4	1,8	2,0	2,0	1,9
Vladina potrošnja u mil. KM	6.078	6.187	6.311	6.500	6.695	6.896
Realni rast u %	0,9	1,0	1,2	1,5	1,8	1,5
Privatna potrošnja u mil. KM	23.324	23.561	23.986	24.798	25.649	26.510
Realni rast u %	2,2	1,5	2,0	2,2	2,1	2,0
Investicije u mil. KM	5.095	5.041	5.418	5.906	6.425	7.046
Realni rat u %	7,5	-1,7	6,9	8,6	8,4	9,2
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil. KM	5.234	5.250	5.627	6.053	6.557	7.164
Realni rast u %	11,7	-0,4	6,5	7,1	7,9	8,7
Vladine investicije u mil. KM	1.155	1.244	1.401	1.573	1.763	1.987
Realni rast u %	11,6	6,8	11,7	10,6	10,8	11,0
Privatne investicije u mil. KM	4.079	4.006	4.226	4.480	4.793	5.177
Realni rast u %	11,8	-2,5	4,9	5,9	6,9	7,9
Uvoz (robe i usluge) u mil. KM	15.536	15.311	15.846	16.769	17.615	18.576
Nominalni rast u %	7,1	-1,5	3,5	5,8	5,0	5,5
Realni rast u %	8,1	0,5	3,5	3,8	3,5	3,4
Izvoz (robe i usluge) u mil. KM	9.257	9.799	10.434	11.196	12.075	13.022
Nominalni rast u %	3,0	5,9	6,5	7,3	7,8	7,8
Realni rast u %	4,2	5,5	6,0	5,7	5,6	5,5
Bilans tekućeg računa u mil. KM	-2.067	-1.480	-1.318	-1.485	-1.467	-1.519
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-7,3	-5,1	-4,4	-4,7	-4,4	-4,4

Izvor: Procjene Direkcije za ekonomsko planiranje BiH (DEP BiH)

REALNI SEKTOR

Nedavna ekonomska zbivanja

Ekonomski rast BiH u prva tri tromjesečja 2015. godine je bio nešto iznad 3%. Ovdje je, pored uobičajenih činilaca rasta, značajnu ulogu imao bazni efekat poplava iz 2014. godine, kada je došlo do godišnjeg pada ekonomske aktivnosti u drugom i stagnacije u trećem tromjesečju. Naime, ubrzan oporavak od poplava već krajem 2014. i u 2015. godini je doveo do relativno visokog rasta prije svega u drugom (4,3%), ali i trećem kvartalu (3,1%) u odnosu na nisku bazu iz 2014. godine. Nasuprot tome, ekonomski rast od 2,2% u prvom tromjesečju 2015. godine bio je znatno niži u odsustvu baznog učinka. Iz istog razloga bi se i u četvrtom kvartalu mogla očekivati slična stopa. Uprkos utjecaju poplava, pokazatelji s rashodovne strane mjerenja ekonomske aktivnosti teško da podržavaju ovako visok rast mjereno tzv. proizvodnim pristupom. Uzimajući u obzir sve dostupne pokazatelje, procjenjuje se da je u 2015. godini ostvaren ekonomski rast od 2,6%. Najveći je doprinos ovom rastu po svemu sudeći došao iz vanjskog sektora kroz realno smanjenje vanjskotrgovinskog deficita od 6,7%.

Ovo je u velikoj mjeri rezultat pomenutog baznog učinka poplava koje su u prethodnoj godini ne samo značajno usporile rast izvoza, nego su ujedno i ubrzale uvoz. U isto vrijeme, doprinos domaće potražnje u 2015. godini je bio znatno skromniji uz pad investicija i slab porast finalne potrošnje. Među značajnijim uzrocima slabe domaće potražnje su značajan pad tekućih priliva novca iz inozemstva od 7,8% u prva tri tromjesečja (nakon značajnog povećanja od 7% usljed priliva pomoći nakon poplava u prethodnoj godini), te smanjenje direktnih stranih ulaganja nakon skoka od 44% u prethodnoj godini. Negativan utjecaj inozemnih priliva na raspoloživi dohodak je u velikoj mjeri neutraliziran povećanjem broja zaposlenih i deflacijom (koja je potakla realni rast plaća) tako da privatna potrošnja po svemu sudeći ipak bilježi rast.

Rast 2016. - 2017.

Uprkos odsustvu baznih učinaka, očekuje se da bi ekonomski rast u 2016. godini trebao biti nešto brži u odnosu na 2015. godinu s realnom stopom od 3,2%. Nakon toga se u 2017. godini očekuje dodatno ubrzanje na stopu od 3,5%. Ovo je uglavnom rezultat povoljnijeg vanjskog okruženja, prestanka pada investicija, te postupnog rasta zaposlenosti nakon višegodišnjeg realnog rasta izvoza od preko 5% (u prosjeku). Iako je projicirani ekonomski rast EU za period 2016. - 2017. godine tek neznatno iznad nivoa 2015. godine, stanje je znatno povoljnije na razini pojedinih trgovinskih partnera, te izvora stranih ulaganja.

Tako je projicirani rast u Austriji za 2016. godinu od 1,7% za cijeli postotni poen brži u odnosu na 2015. god. U Italiji bi također trebalo doći do značajnog ubrzanja rasta s 0,8% u 2015. na 1,4% 2016. godine. Hrvatska, koja je u 2015. godini konačno izašla iz višegodišnje recesije, također ubrzava rast na stopu od 2,1%. Njemačka je, kao ključno tržište bh. izvoza još u 2014. godini nadišla rast pretkriznog perioda. Taj je rast dodatno povećan i u 2015. godini, uz projekciju daljnjeg blagog ubrzanja u 2016. godini. Projekcije za 2017. godinu dosta su slične 2016. godini kako na nivou pojedinih zemalja, tako i na nivou cijele EU. Pored vanjskog okruženja, važna pretpostavka projekcija je i očekivano puštanje u rad nove termoelektrane (Stanari) koje bi moglo ojačati rast izvoza u visini od približno jednog postotnog poena godišnje u predstojećem periodu. U isto vrijeme, u projekcijama se pretpostavljaju stabilne vremenske prilike koje neće proizvoditi značajne šokove u poljoprivrednoj proizvodnji, proizvodnji električne energije, turizmu i građevinskim radovima.

Jačanje domaće potražnje trebalo bi biti glavni činitelj ubrzanja bh. ekonomskog rasta u odnosu na 2015. godinu. Tu se prije svega misli na očekivani realni rast investicija od 6,9% u 2016. godini, te 8,6% 2017. godine. Time bi bio zaustavljen blagi pad iz 2015. godine prije svega u domenu privatnih investicija. Rast investicija u periodu 2016. - 2017. godine trebao bi biti znatno potaknut javnim radovima ponajviše u domenu cestovne infrastrukture uglavnom financiranim vanjskim zaduživanjem. Važno je napomenuti da se ovdje još uvijek radi o vrlo skromnim investicijama koje bi u 2016. godini trebale biti približno 22%, a u 2017. godini 15% ispod nivoa iz 2008. godine. Pored investicija, projicirani značajan rast izvoza od 6% zasnovan je prije svega na izvoznju potražnji (bez podsticaja baznog učinka), te bi pored direktnog utjecaja na ekonomski rast mogao podstaknuti i ubrzati rast zaposlenosti.

Ovo bi trebao biti glavni činitelj jačanja raspoloživog dohotka i ubrzanja realnog rasta finalne potrošnje na realnu stopu od 1,8% u 2016. godini, odnosno 2% u 2017. godini. Jačanje domaće potražnje trebalo bi biti praćeno uvozom tako da bi, uz spomenuti rast izvoza, doprinos vanjske trgovine ukupnom ekonomskom rastu trebao biti uglavnom neutralan. Sličan je slučaj i s javnom potrošnjom za koju se projicira skroman realni rast od 1,2 i 1,5%.

Rast 2018. - 2019.

Projekcije za 2018. - 2019. godinu podrazumijevaju nastavak postupnog poboljšanja u okruženju koje bi trebalo dodatno ojačati rast investicija. Pri tome se očekuje stabilizacija rasta finalne potrošnje od približno 2%, te izvoza od 5,5%. Javna potrošnja bi i dalje trebala zadržati skroman realni rast od 1,5-1,8% godišnje, uz godišnji rast javnih investicija od približno 11%. Pri tome bi se uvoz trebao stabilizirati na nivou od 53% BDP-a, dostignutom još 2017. godine. Postupno bi jačanje investicija uz neznatan doprinos vanjske trgovine trebalo dovesti do daljnjeg jačanja ekonomskog rasta na stopu od 3,7% u 2017. godini, te 3,8% 2018. godine.

Rizici

Glavni rizici za ostvarenje ovih projekcija vezani su za (ne)ostvarivanje pretpostavki iz vanjskog sektora vezano za ekonomski rast u okruženju, kretanje svjetskih cijena, vremenske prilike i sl.

INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA U BiH 2016. - 2019.

Pregled industrijske proizvodnje u BiH tokom 2015. godine

Postupni ekonomski oporavak u eurozoni i zemljama regiona, koji se manifestirao kroz nešto viši nivo ekonomskog rasta u odnosu na prethodnu godinu, imao je pozitivne implikacije na industrijsku proizvodnju u Bosni i Hercegovini. Tako je u 2015. godini u Bosni i Hercegovini registriran rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,6% u odnosu na prethodnu godinu¹, koji je istovremeno bio praćen i povećanjem broja zaposlenih od 1,5%. Glavne determinante ostvarenog rasta bile su viši nivo izvozne

¹ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, saopćenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za decembar 2015. godine", 25.1.2016.

potražnje, kretanje svjetskih cijena posebno energenata i hrane, te djelomično bazni učinak iz prethodne godine.

Promatra li se struktura ostvarenog rasta, očigledno je da je on ostvaren zahvaljujući izvozno orijentiranoj prerađivačkoj industriji u okviru koje je ostvaren rast od 4,8% i dijelom sektora rudarstva, gdje je ostvareno povećanje proizvodnje od 3,5%, dok je doprinos sektora za proizvodnju električne energije tokom 2015. godine bio negativan usljed pada u proizvodnji od 1,2%.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za 2016. godinu

Posljednje raspoložive projekcije DGEFIN-a i referentnih međunarodnih institucija za 2016. godinu ukazuju na nastavak trenda ekonomskog rasta u eurozoni s projiciranom stopom od 1,7%², te više stope rasta u odnosu na prethodnu godinu u svim zemljama regiona³. Ova zbivanja u međunarodnom ekonomskom okruženju trebala bi imati pozitivan utjecaj na ekonomske prilike u regionu i u konačnici na ekonomsku aktivnost u Bosni i Hercegovini. Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH, a ponajviše na prerađivačku industriju i njene izvozno orijentirane grane koje skoro u potpunosti ovise od kretanja inozemne potražnje. Tako se u navedenom periodu očekuje pozitivan trend rasta proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koji bi trebao biti popraćen postupnim povećanjem broja zaposlenih. Očekuje se da bi izvozno orijentirane grane poput proizvodnje namještaja, hemijske industrije, rezervnih dijelova za automobile uz nešto niži doprinos metalne industrije i sve značajniji doprinos prehrambene industrije trebale biti ključni oslonac povećanja proizvodnje u navedenom periodu.

Osim izvozne potražnje, očekuje se da bi značajan doprinos jačanju prerađivačke industrije trebale dati i konkretne mjere i zakonska rješenja koje su nadležne institucije u BiH već poduzele u s ciljem unapređenja poslovnog okruženja u BiH. Dosljedna i pravovremena provedba „Reformske agende“ trebala bi omogućiti poboljšanje poslovanja bh. poduzeća, što bi trebalo rezultirati povećanjem investicija i obima proizvodnje u okviru prerađivačke industrije. Pored prerađivačke industrije, tokom 2016. godine očekuje se i značajniji doprinos energetskog sektora koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Konkretno u sektoru za proizvodnju električne energije planirano je i pokretanje proizvodnje novih termoenergetskih postrojenja koji će značajno popraviti energetski bilans i ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih zbivanja tokom 2016. godine, u BiH se može očekivati solidan rast industrijske proizvodnje od oko 4%⁴.

Pretpostavke industrijske proizvodnje za period 2017. - 2019.

U periodu 2017. - 2019. godine, pored nastavaka pozitivnih eksternih dinamika očekuje se i sve utjecajniji značaj internih dinamika kroz strukturalne reforme koje bi trebale biti u funkciji jačanja ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Tako se u zemljama eurozone očekuje oporavak privatne potrošnje od 1,5%, porast investicija od 4,2%, te povećanje ukupnog izvoza i uvoza od 5%, odnosno 5,6%, što će rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske razmjene zemalja EU međusobno i s ostatkom svijeta. Ova pozitivna zbivanja u neposrednom okruženju uz pravovremenu i dosljednu provedbu strukturalnih reformi trebala bi rezultirati povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH, koje se ogleda kroz povećani obim proizvodnje, viši nivo investicija kako kroz strana tako i domaća ulaganja, što bi u

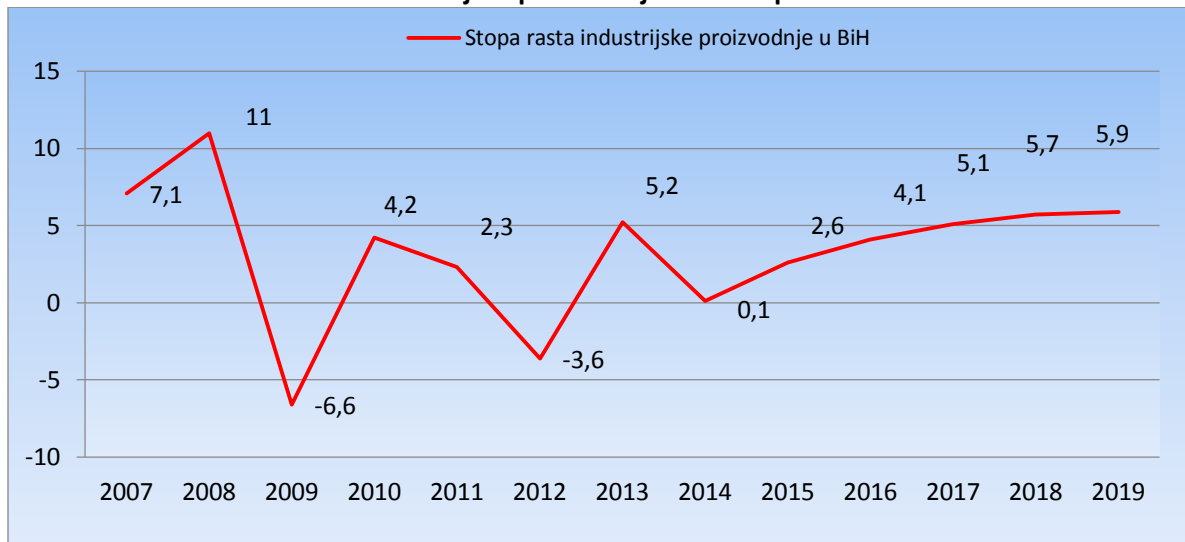
² EC, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, „European Economic Forecast“, Winter 2016.

³ Projicirane stope ekonomskog rasta u regionu za 2016. godinu: Albanija 3,2%, Crna Gora 4%, Hrvatska 2,1% Makedonija 3,3%, Srbija 1,6%.

⁴ Projekcija DEP-a, mart 2016.

konačnici trebalo rezultirati osjetnijim povećanjem zaposlenosti u BiH. Planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH, tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetska sektor, koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje, nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH u navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od više od 5% za svaku godinu.

Slika 1.1: Rast industrijske proizvodnje u BiH za period 2007. - 2019.

Izvor: BHAS* i Projekcije DEP-a, mart 2016. godine

Rizici

Potencijalni rizik za navedenu situaciju predstavlja neizvjesnost i još uvijek nedovoljno siguran ekonomski oporavak u užem i širem međunarodnom ekonomskom okruženju. Potencijalni rizik za ostvarivanje navedenih pretpostavki može predstavljati kašnjenje, odnosno nizak stepen provedbe reformskih zakona. Visok nivo integracije sa zemljama EU i regiona kroz trgovinske i finansijske tokove praktički određuje kretanje industrijske proizvodnje u BiH. Eventualno pogoršanje stanja na tržištu EU, posebno u slučaju zemalja koje su glavni trgovinski partneri BiH, predstavlja najveći rizik po oporavak industrijske proizvodnje u BiH.

TRŽIŠTE RADA

Tržište rada u 2015. godini

Na bh. tržištu rada u 2015. godini registrirano je povećanje ukupne radne snage (što je rezultat povećanja broja zaposlenih, odnosno smanjenja broja nezaposlenih osoba) i stagnacija prosječne neto plaće u nominalnom smislu. Prosječan broj zaposlenih osoba u BiH je iznosio 713,6 hiljada uz stopu rasta od 1,8% g/g. Istovremeno, prosječan broj nezaposlenih osoba u BiH je smanjen za 1,4% g/g i iznosi 541,8 hiljada. Broj zaposlenih osoba u BiH je uvećan u gotovo svim područjima djelatnosti, a najznačajniji doprinos rastu bio je u područjima prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, popravka motornih

vozila i motocikala. Time je administrativna stopa nezaposlenosti u 2015. godini smanjena za 0,7 p.p. u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 43,2%. Anketna stopa nezaposlenosti je iznosila 27,7%. Uz porast broja zaposlenih osoba prosječna neto plaća u BiH u 2015. godini je realno uvećana za 1% (zbog deflacije), ali je nominalno ostala ista u odnosu na 2014. godinu i iznosi 830 KM. Prosječna penzija u BiH u promatranoj godini je iznosila 358 KM i veća je nominalno za 1,5% g/g, uz porast broja penzionera od 1,1% g/g.

Tržište rada – projekcije 2016. - 2019.

Iako za januar 2016. godine nisu objavljeni podaci o broju zaposlenih osoba u BiH, smanjenje broja nezaposlenih osoba od 2,2% g/g u promatranom mjesecu ukazuje da broj zaposlenih u BiH postupno nastavlja rasti. Promjene na tržištu rada određene su poslovnim okruženjem u BiH i regionu, odnosno obimom investicija i vanjske trgovine. U promatranoj godini očekuje se rast obima investicija kao i vanjske trgovine⁵, što bi se pozitivno odrazilo na zapošljavanje i neto plaće. U Evropskoj uniji u 2016. godini također se predviđa rast broja zaposlenih, odnosno smanjenje stope nezaposlenosti s 9,5% na 9%.⁶ Uz pretpostavljena zbivanja u regionu i EU, u BiH se može očekivati nastavak rasta broja zaposlenih osoba po približno jednakoj stopi kao u prethodnoj godini. U okviru javne administracije⁷ rast broja zaposlenih trebao bi biti nešto skromniji u poređenju s djelatnostima u privatnom sektoru. Porast broja zaposlenih osoba doprinio bi postupnom smanjenju stope nezaposlenosti u BiH (tabela ispod). U istom periodu očekuje se rast prosječne neto plaće od 1% g/g.

U periodu 2017. - 2019. godine očekuje se nastavak postupnog smanjenja stope nezaposlenosti i rasta prosječne neto plaće u BiH. Prema projekcijama DEP-a, rast obima vanjske trgovine i investicija trebao bi se pozitivno odraziti na poboljšanje poslovnog ambijenta i stvaranje uvjeta za kreiranje novih radnih mjesta, osobito u privatnom⁸ sektoru (povećan obim potražnje). Time bi se broj zaposlenih lica u BiH mogao uvećati 1,9% - 2,1%. Pored navedenog, veći opseg poslovne aktivnosti bh. preduzeća realno bi stvorio uvjete za uvećanje neto plaća od 2,1% - 2,3% (tabela ispod).

Tabela 1.2: Odabrani pokazatelji na tržištu rada BiH

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj zaposlenih u EU (stopa rasta g/g)	1,1%	1,0%	0,9%	n/a	n/a
Stopa nezaposlenosti u EU	9,5%	9,0%	8,7%	n/a	n/a
Stope rasta broja zaposlenih osoba u BiH (g/g)	1,8%	1,8%	1,9%	2,0%	2,1%
Stopa nezaposlenosti u BiH (administrativna)	43,2%	42,4%	41,5%	40,5%	39,5%
Stope rasta prosječne neto plaće u BiH (nom. g/g)	0,0%	1,0%	2,1%	2,2%	2,3%

Izvor: Za EU, European Economic Forecast, winter 2016; za BiH, BHAS i DEP projekcije za period 2016.-2019. godine

Rizici

Osnovni rizici za projekcije osnovnih pokazatelja tržišta rada vezani su za pretpostavljeni ekonomski rast, odnosno obim investicija, vanjske trgovine (industrijske proizvodnje) u BiH, EU i zemljama u

⁵ DEP projekcije.

⁶ Izvor: Evropska komisija, European Economic Forecast, Winter 2016.

⁷ Budžetska ograničenja.

⁸ Privatni sektor u analizi obuhvata sva područja djelatnosti osim javne uprave, zdravstva i obrazovanja.

okruženju. Nepovoljno, odnosno nezadovoljavajuće poslovno okruženje moglo bi se loše odraziti na intenzitet rasta broja zaposlenih i plaća, što je suprotno pretpostavljenom u baznom scenariju.

CIJENE

Cijene u 2015. godini

Niže cijene energenata i hrane značajno su odredile opći nivo cijena u BiH u 2015. godini. Cijena sirove nafte na svjetskom tržištu u 2015. godini je smanjena oko 47,2% g/g, a cijena hrane je niža za 17,1%.⁹ U BiH u periodu I - XII 2015. godine registrirana je deflacija od 1% g/g. Najznačajnija smanjenja cijena u promatranom periodu u okviru CPI indeksa bila su u odjeljcima odjeće i obuće (-7,3% g/g), prijevoza (-6,9% g/g), hrane i bezalkoholnih pića (-0,9% g/g). U okviru odjeljka stanovanja, vodosnabdijevanja, el. energije, plina i drugih energenata zabilježen je rast cijena od 1,1% g/g. Cijene električne energije su veće za 1,8%, a cijene plina su niže za 5% g/g. Najbrži rast cijena registriran je u odjeljku alkoholnih pića i duhana (7,2% g/g) zbog nastavka povećanja akciza na cigarete i duhan, odnosno usklađivanja s regulativom EU.

Cijene – projekcije 2016. - 2019. godine

Prema raspoloživim podacima, u BiH u januaru 2016. godine je nastavljen trend smanjenja općeg nivoa cijena (-0,8% g/g), zbog nižih cijena u odjeljcima prijevoza, hrane i bezalkoholnih pića, odjeće i obuće. Međutim, u odnosu na decembar 2015. godine zabilježena je inflacija od 0,2% m/m. Nivo inflacije/deflacije u BiH je određen kretanjima svjetskih cijena energenata i hrane. Na svjetskom tržištu cijene sirove nafte su u januaru 2016. godine niže za 37% g/g, a cijene hrane su niže za 12,4% g/g. Prema predviđanjima Evropske komisije (European economic forecast, winter 2016), očekuje se da će cijena sirove nafte u 2016. godini biti niža u odnosu na prethodnu godinu, ali bi intenzitet deflacije bio nešto manji (tabela ispod). Istovremeno, cijena hrane na svjetskom tržištu bi se također trebala postupno stabilizirati. Na osnovu pretpostavljenog u EU se očekuje skroman rast cijena od 0,5% g/g. Uzimajući u obzir vanjske činioce koji doprinose promjeni cijena, u BiH se očekuje postupno slabljenje deflacije, odnosno stagnacija općeg nivoa cijena. Prilikom projekcija bh. inflacije od domaćih činilaca koji doprinose promjeni cijena uzet je u obzir nastavak uvećanja akciza¹⁰ na cigarete i duhan (u skladu s evropskom regulativom).

Nakon višegodišnjeg smanjenja cijena sirove nafte i hrane, u 2017. godini se očekuje postupan rast cijena navedenih proizvoda, što bi dovelo do umjerenog rasta općeg nivoa cijena u zemljama EU i BiH. Cijena nafte bi, prema predviđanjima EP, trebala biti veća za 18,6% g/g uz stagnaciju cijena hrane na svjetskom tržištu. Time bi nivo inflacije u EU trebao biti nešto veći u poređenju s prethodnom godinom i iznositi 1,6%. Navedena bi zbivanja doprinijela rastu cijena i u BiH (1,2%). Pored vanjskih zbivanja u domenu cijena, prilikom izrade bh. projekcija uzet je u obzir nastavak povećanja trošarina na cigarete i duhan, uz stabilan nivo cijena komunalija.¹¹ Uzimajući u obzir stabilizaciju svjetskih cijena energenata, u BiH se u periodu 2018. - 2019. godine može očekivati umjeren rast općeg nivoa cijena (1,3%-1,4%).

⁹ Izvor: MMF baza podataka (sirova nafta - simple average of three spot prices, indeks hrane).

¹⁰ Povećanje akciza na cigarete i duhan od 1.1.2016. godine. Minimalna trošarina za pakiranje cigareta od 20 komada iznosi 2,23 KM, a posebna trošarina 1,20 KM za isto pakiranje. Trošarina na duhan iznosi 89,20 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne trošarine na cigarete i iznos trošarine na duhan za pušenje za 2016. godinu.

¹¹ U periodu izrade projekcija nije bilo najava poskupljenja vode, električne energije, komunikacija i sl.

Tabela 1.3: Pretpostavke o kretanju svjetskih cijena nafte, hrane i inflacije u BiH i EU

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Sirova nafta, (Brent, usd), EK	53,4	35,8	42,5	n/a	n/a
Sirova nafta (stopa rast g/g) Svjetska banka	-47,2%	-27,2%	29,7%	7,1%	6,8%
Sirova nafta (stopa rasta g/g) MMF		-31,6%	17,9%	8,6%	6,9%
Indeks hrane (stopa rasta g/g), EK	-15,7%	-3,7%	0,0%	n/a	n/a
Indeks hrane (stopa rasta g/g), MMF	-17,1%	-5,6%	-0,9%	-0,5%	0,0%
CPI BiH	-1,0%	0,0%	1,2%	1,3%	1,4%
CPI EU	0,0%	0,5%	1,6%	n/a	n/a

Izvor: Za CPI EU, naftu i hranu, European Economic Forecast, Winter 2016, Svjetska banka, projekcije 01/2016. godine, MMF, Prices & forecasts, projekcije 2/2016. godine. Za CPI BiH, BHAS i DEP projekcije 2016.-2019. godine

Rizici

Kao i prethodnih godina, osnovni rizici za projekcije cijena u BiH vezani su za vanjske činioce (prvenstveno cijene nafte i hrane u svijetu). Ako bi se cijene nafte i hrane nastavile smanjivati sličnim intenzitetom kao u 2015. godini, to bi se odrazilo na nivo cijena u BiH, odnosno u krajnjem slučaju doprinijelo nastavku deflacije. Od domaćih činilaca koji bi mogli utjecati na promjene cijena su nepredviđene promjene cijena električne energije, uvođenje/povećanje akciza na određene proizvode i sl.

MONETARNI SEKTOR

Ukupna novčana masa (M2) u 2015. godini iznosila je 18,6 mlrd. KM i veća je za 1,4 mlrd. KM u odnosu na 2014. godinu. Depoziti koji ulaze u novčanu masu¹² činili su 83,6% M2, a zabilježili su brži rast u odnosu na godinu ranije. Kako je rast depozita na bh. banakama prvenstveno bio generiran od strane sektora stanovništva, može se očekivati da će i u narednom periodu ponašanje ovog sektora imati najznačajniji utjecaj na kretanje ukupnih depozita i novčane mase. U periodu 2016. – 2019. godine očekuje se nastavak ekonomskog rasta u BiH i povoljnija kretanja na tržištu rada, a što će se preliti i na rast depozita, pa samim tim i novčane mase. Stopa rasta M2 mogla bi pratiti trend iz prethodne godine. Prosječna stopa rasta u 2015. godine bila je 8%.

Devizne rezerve

Bruto devizne rezerve u 2015. godini dosegle su iznos od 8,6 mlrd. KM i zabilježile su godišnju stopu promjene od 10,0%, što je neznatno niže u odnosu na godinu ranije (10,7% g/g). Prema dostupnim podacima, rast robnog izvoza od 3,5% g/g, a pad uvoza od 2,1% g/g, te nova zaduživanja opće vlade u inozemstvu, a manje otplate javnog vanjskog duga u odnosu na godinu ranije imali su pozitivan učinak na rast deviznih rezervi. Od ovih činilaca, kao i drugih (priljeva po osnovu FDI, kompenzacije zaposlenih itd.) zavisit će kretanje deviznih rezervi i u periodu 2016. – 2019. godine. Budući da se u ovom periodu projicira rast izvoza, ali i uvoza te nova zaduživanja u inozemstvu, ali i veće otplate duga, može se očekivati postupno usporavanje rasta deviznih rezervi.

¹² Iz novčane mase isključeni su depoziti centralne vlade (BiH institucija, vlada entiteta i Brčko Distrikta, fondovi socijalne zaštite).

Također, u narednom periodu pokazat će se i utjecaj nove evropske regulative iz oblasti poslovanja i nadzora banaka na stanje rezervi banaka kod CBBiH. Kako BiH ima nizak kreditni rejting, matične banke iz EU morat će izdvajati kapitalne rezerve za sva sredstva koje banke kćerke u BiH drže na računu kod CBBiH. Ovo bi moglo dovesti do smanjenja sredstava ovih banaka na računu CBBiH, a što bi imalo odraz i na devizne rezerve¹³.

Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koje bi utjecale na loše performace u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje.

PROGNOZA KRETANJA RASTA BANKARSKIH KREDITA I DEPOZITA ZA PERIOD OD 2016.– 2019. GODINE

Negativan rast kredita nefinansijskim poduzećima, usporavanje rasta kredita datih općoj vladi, ali i neznatno usporavanje kredita datih sektoru stanovništva obilježja su kreditne aktivnosti u 2015. godini. Ukupni krediti za promatranu godinu iznosili su 16,9 mlrd. KM, što je za svega 2,4% više u odnosu na 2014. godinu.

Iako je na kraju 2015. godine stopa rasta bila negativna (-0,3% g/g), u drugoj polovini godine negativan rast kredita nefinansijskim poduzećima je usporio uspoređujući s prvom polovinom 2015. godine. Negativan rast kredita ovog sektora zapravo je rezultat negativnog rasta kredita nefinansijskim javnim poduzećima, dok su nefinansijska privatna poduzeća u zadnja dva mjeseca 2015. godine promijenila trend kretanja iz negativnog u pozitivan. Kako se u narednom periodu predviđa rast ekonomske aktivnosti (rast vanjskotrgovinske razmjene, te investicija) koju će biti potrebno podržati i novim kreditima, u periodu 2016. – 2019. godine može se očekivati povećanje potražnje za kreditima od ovog sektora. S druge strane, očekuje se rast broja zaposlenih osoba, a smanjenje broja nezaposlenih osoba, kao i manji realni rast neto plaća, a što bi se također mogao odraziti na veću potražnju za bankarskim kreditima. Kako krediti plasirani ovim sektorima čine preko 90% plasiranih kredita banaka u BiH, veća potražnja stanovništva i nefinansijskih poduzeća dovela bi do nešto bolje kreditne aktivnosti u periodu od 2016. – 2019. godine, tj. od 3% - 5% g/g.

Ukupni depoziti na kraju 2015. godine iznosili su 16,5 mlrd. KM i veći su za 7,5% u odnosu na godinu ranije. Kako je ponuda usluga nebankarskog finansijskog sektora oskudna, a bankarski sektor je zadržao stabilnost tokom i poslije finansijske krize, povjerenje sektora stanovništva u bankarski sektor je zadržano. Ovaj sektor je krajem godine imao 9,9 mlrd. KM sredstava na računima banaka, a što je gotovo 60% ukupnih depozita, pa se može se očekivati da i u narednom periodu ovaj sektor bude generator depozitnog rasta. Također, i ostali sektori (nefinansijskih poduzeća, opće vlade i ostali) u 2015. godini su ostvarili pozitivan godišnji rast.

Očekivani rast ekonomske aktivnosti, poboljšanje uvjeta na tržištu rada, te moguća privatizacija strateških javnih poduzeća, odrazilo bi se na nastavak povećanja ukupnih depozita sličnom stopom iz 2015. godine.

¹³ Izvor: Centralna banka BiH, „Izveštaj o finansijskoj stabilnosti za 2014.“, Potencijalni utjecaj Uredbe (EU) br. 575/2013 na strukturu bilansa banaka u BiH.

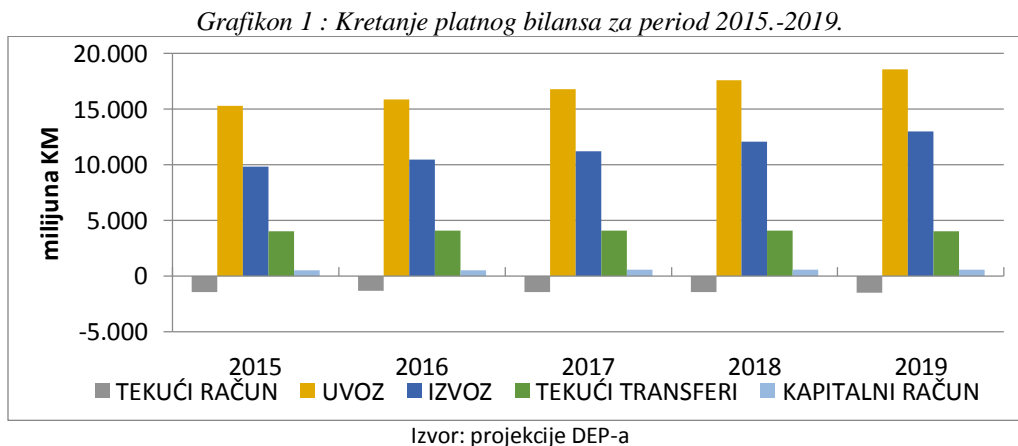
Rizici

Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati samo ako ne dođe do značajnih poremećaja izvana u smislu ekonomskih poremećaja glavnih vanjskotrgovinskih partnera BiH, a koje bi utjecale na loše performance u vanjskotrgovinskom sektoru, slabljenje industrijske proizvodnje, investicija i krajnje potrošnje. Ovakva negativna kretanja odrazila bi se na bh. bankarski sektor u vidu daljnjeg povećanja nenaplative aktive, odnosno kredita, pada potražnje za novim kreditima, povećanja kamatnih stopa na kredite, a u ekstremnom slučaju i odljeva domaćih depozita.

PLATNI BILANS

Prema službenim podacima Centralne banke BiH, za prva tri kvartala i projekcijama DEP-a za četvrti kvartal 2015. godine, deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine za 2015. godinu iznosio bi 1,48 milijardi KM, tačnije smanjenje deficita tekućeg računa iznosilo bi 28,3% u odnosu na 2014. godinu.

Navedeno smanjenje deficita tekućeg računa bila bi posljedica negativne stope rasta uvoza roba i usluga u promatranom periodu od 1,5%, te porasta stope izvoza roba i usluga za 5,9%.

Pretpostavke za platni bilans 2016. - 2019.

Na bazi projekcija DEP-a obim vanjskotrgovinske razmjene nastavio bi s rastom u periodu 2016. - 2019. godina, uz nominalnu stopu rasta uvoza (3,5-5,5%) i značajnu stopu izvoza (6,5-7,8%), što bi se svakako odrazilo na kretanje deficita na tekućem računu BiH. Pretpostavka za deficit tekućeg računa u 2016. godini je smanjenje od 10,9%, dok bi se 2017. godine mogao očekivati rast deficita za 12,7%.

U 2018. godini došlo bi do smanjenja deficita tekućeg računa od 1,2%, a 2019. godine bi se mogao očekivati rast od 3,5%.

Dosadašnji trend finansiranja deficita tekućeg računa nastavio bi se i u periodu 2016. - 2019. godine, te bi i dalje bilo u velikoj mjeri omogućen prilivima finansijskih sredstva iz inozemstva (doznake građana iz inozemstva, socijalne beneficije, direktna strana ulaganja i stavke - ostalih investicija). Bitno je napomenuti da bi se u pomenutom periodu moglo očekivati blago povećanje doznaka građana iz inozemstva u intervalu od 0,5-2%.

Tabela 1.4: Projekcije kretanja deficita tekućeg računa BiH za period 2015.-2019. godine

Izraženo u milionima KM	2015	2016	2017	2018	2019
TEKUĆI RAČUN	-1,480	-1,318	-1,485	-1,467	-1,519
1. UVOZ	15,311	15,846	16,769	17,615	18,576
2. IZVOZ	9,799	10,434	11,196	12,075	13,022
3. TEKUĆI TRANSFERI	4,031	4,094	4,088	4,073	4,035
4. KAPITALNI RAČUN	516	526	542	558	575
U procentima (%) BDP-a	2015	2016	2017	2018	2019
TEKUĆI RAČUN	-5.1	-4.4	-4.7	-4.4	-4.4
1. UVOZ	52.3	52.3	53.0	53.0	53.2
2. IZVOZ	33.5	34.4	35.4	36.3	37.3
3. TEKUĆI TRANSFERI	13.8	13.5	12.9	12.3	11.6

Izvor: Projekcije DEP-a

VANJSKA TRGOVINA

Pregled vanjske trgovine u BiH tokom 2015. godine

Prema podacima BHAS-a za 2015. godinu, Bosna i Hercegovina je ostvarila ukupan obim vanjskotrgovinske robne razmjene na nivou iz prethodne godine, u okviru kojeg je došlo do nominalnog povećanja robnog izvoza od 3,5%, te smanjenja uvoza od 2,1%, što je u konačnici rezultiralo smanjenjem vanjskotrgovinskog robnog deficita za 8,7% u odnosu na prethodnu godinu. Tako je ukupna pokrivenost uvoza izvozom roba u odnosu na prethodnu godinu poboljšana za 3,1 p.p i iznosila je 56,7%. Ključne determinante ovih kretanja u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni bile su jačanje izvozne potražnje, povećanje proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji od oko 5%, kretanje svjetskih cijena roba (energenti i hrana), bazni učinak iz prošle godine, kao i mjere koje su nadležne institucije poduzele zaključivanjem bilateralnih trgovinskih sporazuma, što je omogućilo bh. tvrtkama izlazak na nova tržišta i u značajnoj mjeri ojačalo bh. izvoz roba.

Prema podacima BHAS-a za 2015. godinu, ukupni bh. izvoz roba iznosio je 8,9 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 3,5% u odnosu na prethodnu godinu¹⁴, dok je realni rast usljed smanjenja izvoznih cijena bio nešto viši i iznosio je oko 3,8%¹⁵. Ključni generatori povećanja bh. izvoza u prethodnoj godini bili su povećanje proizvodnje u prerađivačkoj industriji usljed jačanja izvozne potražnje, te otvaranje novih tržišta za bh. poduzeća, konkretno tržišta mesa i mesnih prerađevina u Republici Turskoj. Promatrano po pojedinačnim proizvodima, najviše stope rasta i samim tim najznačajniji doprinos rastu izvoza zabilježeni su prilikom izvoza mesa i mesnih prerađevina od 53% (1 p.p), naoružanja i municije 47,8% (0,5 p.p), rezane građe oko 10% (0,4 p.p), električne opreme 16,9% (0,6 p.p) i odjeće 13,5% (0,5 p.p). S druge strane, negativne stope rasta odnosno doprinosa rastu bh. izvozu tokom 2015. godine

¹⁴ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, saopćenje "Statistika robne razmjene s inozemstvom januar – decembar 2015. godine", 20.1.2016. godine.

¹⁵ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, saopćenje "Indeksi izvoznih i uvoznih cijena BiH, 2015", 22.2.2016. godine.

ostvarene su u okviru izvoza nafte i naftnih derivata 45% (1,7 p.p), sirovog željeza i čelika oko 16% (0,8 p.p), te koksa 15,5% (0,3 p.p).

U 2015. godini Bosna i Hercegovina je ostvarila ukupni uvoz roba u vrijednosti 15,9 milijardi KM, što predstavlja nominalno smanjenje od -2,1%, međutim usljed značajnijeg pada uvoznih cijena od oko 2,5% može se zaključiti da je bh. uvoz stagnirao u realnom smislu. Najznačajnije smanjenje uvoza zabilježeno je u okviru kategorije nafta i naftni derivati i iznosilo je oko 30%, pri čemu treba imati u vidu i pad cijene nafte na svjetskom tržištu od oko 40%, tako da se može zaključiti da su pad cijena nafte uz izraženi bazni učinak¹⁶ iz prošle godine bili ključni činioci nominalnog smanjenja robnog uvoza u navedenom periodu.

Tako je vanjskotrgovinski robni deficit u 2015. godini iznosio oko 6,9 milijardi KM i u usporedbi s prethodnom godinom smanjen je za 8,7%. Promatra li se struktura bh. vanjskotrgovinskog robnog deficita, vidljivo je se najveći doprinos smanjenju istog, tačnije 4,6 p.p odnosi na proizvode mineralnog porijekla, gdje dominantnu ulogu imaju nafta i naftni derivati, te kategorija mašine i aparati 2,9 p.p i kemijski proizvodi 1,2 p.p. Ovo smanjenje vanjskotrgovinskog robnog deficita poboljšalo je pokrivenost uvoza u Bosni i Hercegovini u odnosu na prethodnu godinu za 3,1 p.p, pa je tako ista na kraju 2015. godine iznosila 56,7%.

Pretpostavke kretanja vanjske trgovine u BiH za period 2016. - 2019. godine

Prema raspoloživim projekcijama DGEFIN-a tokom 2016. godine u zemljama eurozone, koje su ujedno i glavni bh. vanjskotrgovinski partneri¹⁷, očekuje se nastavak trenda postupnog ekonomskog oporavaka. Ovaj oporavak trebao bi rezultirati intenziviranjem vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom s očekivanom stopom rasta ukupnog izvoza od 4,2% i uvoza od 5%.¹⁸ Osim toga, prema izvještaju DG ECFIN-a, nizak nivo cijena nafte, deprecijacija eura i kvantitativne olakšice - *Extended Asset Purchase Programme*, kao i prilagodljiva monetarna politika sa strane ECB-a predstavljat će glavne mehanizme za povećanje ekonomske aktivnosti i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene kako unutar EU, tako i s trećim zemljama. Ova zbivanja u eksternom okruženju nesumnjivo će imati pozitivne implikacije na cijelokupan region i u konačnici na Bosnu i Hercegovinu. Pored pozitivnih eksternih okolnosti, očekuje se da bi i interne dinamike u Bosni i Hercegovini, u vidu poboljšanja poslovnog okruženja trebale biti u funkciji jačanja ekonomskog oporavka. Osim toga, tokom 2016. godine očekuje se da bi BiH trebala nastaviti provođenje aktivne vanjskotrgovinske politike kako bi bh. izvozne kompanije podigle nivo konkurentnosti na postojećim, te pristupile novim tržištima.

Tokom 2016. godine u BiH se očekuje rast BDP-a od 3,2%, investicija od 6,9% i rast industrijske proizvodnje od oko 4%, što bi trebalo rezultirati intenziviranjem ukupne vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Promatrano detaljnije, prema projekcijama DEP-a tokom 2016. godine u BiH se očekuje realni rast ukupnog bh. izvoza od oko 6%¹⁹ u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu bi očekivani realni rast izvoza roba iznosio do 5%, a izvoz usluga bi bio nešto viši i iznosio bi 8,4%. Pod pretpostavkom stabilne izvozne potražnje, povećanje proizvodnje u izvozno orijentiranim granama prerađivačke industrije (namještaj, hemijska, metalska i sve više prehrambena industrija), pozitivan doprinos sektora

¹⁶ U K3-2014. godine dogodio se nagli skok uvoza usljed povećanog uvoza roba nakon poplava koje su tokom maja 2014. godine zahvatile Bosnu i Hercegovinu.

¹⁷ Projicirane stope rasta BDP-a za 2016. godinu: Njemačka 1,8%, Italija 1,4%, Hrvatska 2,1%, Slovenija 1,8% i Austrija 1,7%.

¹⁸ DG ECFIN, „European economic forecast“, Winter 2016.

¹⁹ Projekcija DEP-a, mart 2016.

za proizvodnju električne energije (u okviru kojeg je planirano puštanje u pogon postrojenja koje je isključivo izvoznog karaktera) trebali bi biti ključni nosioci bh. izvoza u 2016. godini.

S druge strane, imajući u vidu strukturu bh. ekonomije i izraženu visoku sklonost uvozu, povećanje finalne potrošnje (na osnovu rasta plaća i zaposlenosti), investicija, te viši nivo poslovne aktivnosti tokom 2016. godine realno je očekivati i povećanje bh. uvoza.

Tako se prema projekcijama DEP-a u BiH tokom 2016. godine očekuje realno povećanje ukupnog bh. uvoza od 3,5%, pri čemu bi očekivani uvoz roba porastao za 3,5%, a uvoz usluga za 3%. Ovo bi rezultiralo umjerenim smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita od 1%, a ukupna pokrivenost uvoza izvozom bila poboljšana i na kraju 2016. godine iznosila bi oko 65%.

Pretpostavke kretanja vanjske trgovine u BiH za period 2017. - 2019. godine

Za period 2017. -2019. godine u Bosni i Hercegovini se predviđa dodatna normalizacija ekonomskih prilika i sigurniji ekonomski oporavak praćen višim stopama rasta BDP-a od preko 3,5%. Iako se domaća potražnja smatra glavnim nosiocem ekonomskog rasta, u navednom periodu vanjski bi sektor trebao imati sve veći značaj u generiranju rasta. Tako bi u navedenom periodu Bosna i Hercegovina trebala ostvariti viši nivo ulaganja (stranih i domaćih), viši stepen zaposlenosti i proizvodnje, što bi rezultiralo intenziviranjem i većom diverzifikacijom vanjskotrgovinske robne razmjene sa svijetom. Očekuje se da bi u okviru bh. vanjskotrgovinske robne razmjene trend rasta izvoza trebao biti nešto brži u odnosu na uvoz.

Nosilac bh. izvoza u ovom periodu trebala bi biti prerađivačka industrija u okviru koje bi, uz tradicionalne izvozne grane, dodatni doprinos trebale biti i ostale djelatnosti koje mogu realizirati svoj izvozni potencijal. Osim toga, reformski procesi i unapređenje kako poslovnog okruženja, standardizacije, te veća diverzifikacija izvoznih tržišta, trebali bi u značajnoj mjeri osnažiti bh. izvoz. Imajući u vidu i značaj sektora za proizvodnju električne energije u strukturi bh. izvoza očekuje se kontinuirani pozitivan doprinos i sa strane ovog sektora. Prema projekcijama DEP-a, u periodu 2017. – 2019. godine mogu se očekivati godišnje realne stope rasta robnog izvoza između 5,7% i 5,9%.²⁰

S druge strane, rast domaće potražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, te viši nivo ukupnih investicija u infrastrukturu i energetiku, doveli bi do povećanja uvoza. Međutim, očekuje se da stope rasta uvoza budu nešto niže u odnosu na izvozne, tako da bi se realna stopa rasta uvoza roba kretala od 3,9% u 2017. do 3,5% u 2019. godini. U periodu 2017 - 2019. godine, usljed nešto bržeg rasta izvoza i povećanja njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz, može se očekivati stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa i nešto bolja pokrivenost uvoza izvozom na duži rok.

Prema projekcijama DEP-a, do kraja promatranog perioda očekuje se povećanje udjela izvoza u BDP-a na nivo od 37,3%, dok bi se udio uvoza u okviru BDP-a zadržao na postojećem nivou od oko 53%, a ukupna pokrivenost uvoza izvozom zaključno s 2019. godinom bi mogla iznositi oko 70%.²¹

Rizici

²⁰ Promatrano po godinama 2017.,2018., 2019. godine projicirane respektivne realne stope rasta ukupnog izvoza 5,7%, 5,6%, 5,5%. S druge strane, u istom vremenskom periodu projicirane realne stope rasta ukupnog uvoza (robe i usluge) iznose 3,8%, 3,5% i 3,4%.

²¹ Projekcija DEP-a, mart 2016.

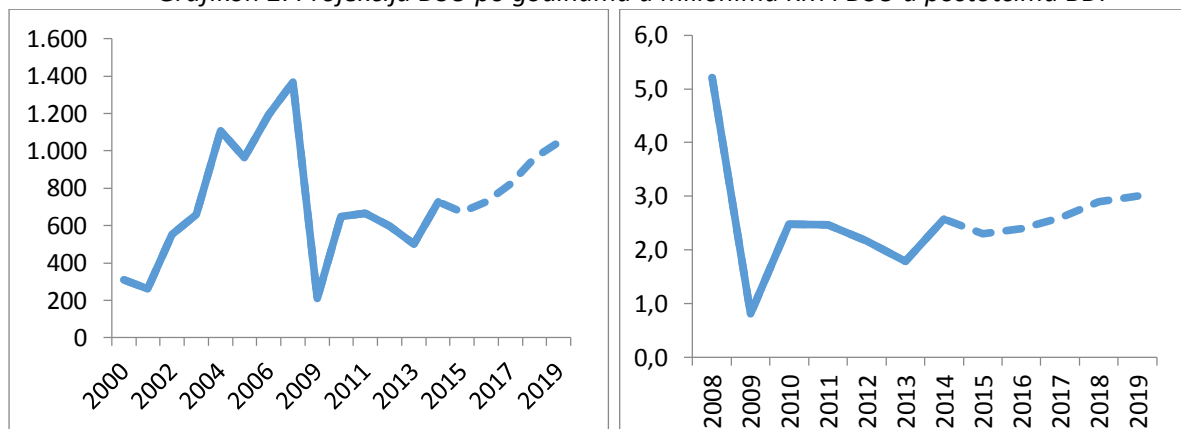
Prethodno navedena kretanja mogu se očekivati ako se ne dogodi neki od sljedećih događaja: turbulencija u funkcioniranju ekonomija glavnih trgovinskih partnera BiH, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ali i novih elementarnih nepogoda ili bilo čega drugog što bi utjecalo na pogoršanje vanjskotrgovinske razmjene.

STRANA DIREKTNA ULAGANJA

Prema UNCTAD-ovim podacima, evidentno je smanjenje stranih direktnih investicija prema zemljama u tranziciji od 54%²². Ovaj negativan trend uz još uvijek neriješenu dužničku krizu u zemljama EU svakako se odrazio i na BiH. Prema CBBiH, ukupna SDU u prva tri kvartala 2015. godine iznose 388,9 mil. KM, što je manje za 33,8% u odnosu na prva tri kvartala u 2014. godini. Smanjenje je rezultat manjeg ulaganja u oblasti proizvodnje nafte i naftnih derivata, te povlačenja kapitala u inozemstvo iz oblasti proizvodnje baznih metala i trgovine. Bez ovih smanjenja, koja su najvećim dijelom uzrokovana povratom zajmova (povezanim ili sestrinskim) poduzećima u navedenim oblastima, ulaganja bi bila približno na istom nivou kao i u prošloj godini. Na visinu ulaganja u 2015. godini svakako je utjecala i činjenica da je došlo do odlaganja početka izgradnje najavljivanih projekata „TE Ugljevik 3“, „HE Mrsovo“ (u koje je do sada investirano 63 milion KM) i KTG Zenica. Značajno je napomenuti da je u prethodnom razdoblju završeno ulaganje u „TE Stanari“ koja je počela s testnim radom.

Prema ovoj procjeni za 2015. godinu, SDU bi iznosila svega 2,3% od BDP-a, prateći također smanjenje ukupnih investicija.

Grafikon 2: Projekcija DSU po godinama u milionima KM i DSU u postocima BDP

Izvor: BHAS, CBBiH i DEP procjena

U predstojećim bi godinama, prema procjenama, SDU povećavala svoj udio u BDP i kretala se od 2,4%²³, 2,6%, 2,9% do 3% BDP u 2019. godini, prateći rast ukupnih investicija, ali još uvijek ne bi dostigla udio koji su imale u 2008. godini (5,2%).

²² UNCTAD, Global investment trend monitor No.22.

²³ Oko 720 mil.KM u 2016 god., 820 mil. KM u 2017.god., 960 mil.KM u 2018. god.i 1 mild. u 2019.god.

SDU u 2016. godini bi iznosila oko 2,4% BDP. Najavljena je izgradnja tvornice "Bioorganika" u Kaknju ukupne vrijednosti od oko 20 mil. KM za proizvodnju proteina, te životinjske i tehničke masti. Potpisan je memorandum o razumijevanju za izgradnju vjetroelektrane „VE Gradina" d.o.o. Cebara Tomislavgrad s "CMEC" (China machinery engineering corporation) i "CAIDC" (China-Africa investment and development Co.) snage 112 MW, s rokom izgradnje 2017. godine. Ukupni iznos investicije procjenjuje se na približno 150 mil. eura. Time bi se prosječno godišnje ulaganje kretalo od 50 do 100 mil. eura u zavisnosti od inteziteta i krajnjeg roka izgradnje.

Sve zanimljivija postaju ulaganja u projekte iz oblasti turizma koje bi po izdavanju potrebnih saglasnosti mogla u dužem vremenskom periodu donijeti značajna sredstva. Projekt izgradnje turističkog grada „Buroj Ozone“ sastojao bi se od stambenih jedinica, hotela, trgovačkog centra, za koji je općina Trnovo u februaru 2015. godine potpisala protokol o namjeni s poduzećem „Buroj Property Development“²⁴. Također, kuvajtska firma „Compact Invest“ u naselju Otes, blizu Sarajeva, završava stambeno naselje ukupne vrijednosti 50 mil. KM. Planirano je da naselje bude u gotovo do kraja godine. U planu je i projekt „Eco zona Korićani Vlašić“. U cijeli projekt trenutno je uključeno oko 30 učesnika, od toga 12 velikih evropskih univerziteta, agencija i „Siemens“ Zagreb²⁵.

Prema usvojenom planu privatizacije za 2016. godinu, planirana je prodaja manjinskog udjela državnog kapitala u firmama (prema knjigovodstvenoj vrijednosti 770 mil KM). Prva je najavljena prodaja dijela državnog vlasništva u „Bosnalijek“ d.d. Sarajevo putem berze.

Strana direktna ulaganja u 2017. godini bi se kretala oko 2,6% BDP. Moguć je početak realizacije više projekata iz oblasti elektroenergetike (ranije odgođeni) „TE Ugljevik 3“²⁶ (do sada je uloženo oko 63 miliona KM od ukupne vrijednosti od preko 1 mild. KM), te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“.

Značajnija strana sredstva mogla bi donijeti i ulaganja u autoceste. U planu je izgradnja dijela autoceste na relaciji „Doboj Jug – Žepča“, gdje bi se na bazi koncesije (po sistemu D-B, Design and build) trebala osigurati sredstva u iznosu od oko 380 miliona eura koja bi se sukcesivno u skladu s izgradnjom dionica ceste uplaćivala u narednom periodu. Planirana je i izgradnja dijela autoceste „Doboj-Vukosavlje“ (prva faza obuhvata nastavak radova na mostu preko rijeke Bosne u Johovcu, izgradnju petlje u Toviri, te krakova prema jugu, tj. Doboja i na sjever prema Podnovlju). Ukupna potrebna sredstva u iznosu od oko 350 miliona eura bila bi osigurana po načelu javno-privatnog partnerstva. Time bi DSU na godišnjem nivou od ulaganja u ove dionice autoceste mogla iznositi od 100 do 200 miliona eura.

Udio stranih direktnih ulaganja u 2018. godini bi se povećao do 2,9% BDP. Pored nastavka ulaganja u već spomenute elektroenergetske objekte i dionice autocesta, kao zanimljiv moguće izvodiv projekt pojavljuje se ulaganje u „Tvornicu cementa Banovići“ ukupne vrijednosti oko 150 miliona eura, koja bi bila urađena po načelu zajedničkog ulaganja. Pored niskih troškova sirovinskih sastavnica potrebnih za proizvodnju cementa, bio bi osiguran i visokokalorični ugalj iz rudnika kao i cestovna i elektroenergetska infrastruktura. Predviđa se izgradnja do 2018. godine. Moguće je očekivati i početak značajnijeg ulaganja u projekt „Buroj-ozone“ ako se ostvare potrebni preduvjeti, izdavanje svih dozvola i eksproprijacije zemljišta.

²⁴ Prva faza bi bila izgradnja „Sportsko rekreacionog centra Bjelašnica-Donja Grkarica-Prečko polje-Kolijevka“u čiju svrhu je potpisan ugovor o izradi regulacionog plana između općine Trnovo i kompanije „Buroj Property Development“ iz UAE. Prvi dio bi trebao biti gotov do 2018. godine u vrijednosti od oko 930 miliona eura.

²⁵ Vrijednost projekta nije uključena u projekciju.

²⁶ „TE Ugljevik 3“ bi gradila s kineskom "China Power Engineering Consulting Group Corporation" („CPECC“), dok će prema planu kompletnim procesom izgradnje u tehnološkom i tehničkom smislu rukovoditi američka firma "Black and Veatch“.

Direktna strana ulaganja u 2019. godini bi bila oko 3% BDP. Ulaganja u elektroenergetski sektor, uz nastavak ulaganja u izgradnju cesta, bili bi nosioci ulaganja. U izradu projekcije nije uzeta u obzir moguća privatizacija dijela „BH Telekoma“ d.d. Sarajevo, kao i izgradnja projekata „HE Dabar“ i „TE Gacko 2“, koji su još u fazi pronalaženja strateškog partnera.

Rizici

Prema postojećim procjenama, rizik bi se najviše odnosio na smanjena ulaganja u elektroenergetski sektor, uz nezainteresiranost stranih ulagača pri provedbi procesa privatizacije preostalih dijelova državnog kapitala. Značajan rizik predstavlja prijedlog uvođenja sankcija prema BiH od strane Sekretarijata Energetske zajednice koja okuplja zemlje Evropske unije i zemlje Balkana, a zbog neusvajanja energetske strategije, ali i neusvajanja zakona o plinu na državnom nivou. To bi prouzrokovalo gubitak i do 100 miliona eura subvencija od strane EU za projekte u energetske sektoru, na koje BiH ima pravo. Također, u perspektivi daljnji razvoj elektroenergetskih kapaciteta na bazi sagorijevanja uglja može donijeti uvećane troškove koji se plaćaju u obliku kazni zbog emitiranja dodatnih količina CO₂ u atmosferu.

Prema najnovijim informacijama, izgradnja „TE Ugljevik 3“ dovedena je u pitanje zbog nerealno visoke cijene eksploatacije uglja i u toku je potpisivanje novog ugovora između Vlade RS i kompanije „Comsar energy“. Također, trenutno je u zastoju izgradnja „HE Mrsovo“ od strane iste firme te izgradnja „HE Ulog“ od strane „EFT grupe“. Još nisu pronađeni partneri odnosno koncesionar za izgradnju dionica autoceste na „Koridoru 5c“. Pored smanjenog zanimanja stranih partnera zbog nedostatka finansijskih sredstava (najčešće kreditnih), kao prepreka bi se mogla pojaviti i moguća smanjena potreba za električnom energijom u regionu uzrokovana smanjenom ekonomskom aktivnošću, odnosno niska cijena električne energije.

2. PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA ZA PERIOD 2016.-2019. GODINA

PROJEKCIJE PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

Pretpostavke

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period 2016. – 2019. sastoje se od osnovnog (*baseline*) scenarija projekcija.

Osnovni scenario projekcija prihoda temelji se na sljedećim pretpostavkama:

- prognozama makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (DEP) za navedeni period (mart 2016.);
- nastavku harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i primjenu nove politike oporezivanja rezanog duhana²⁷;
- učincima primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA²⁸ u periodu 2016.-2017.;
- tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza.

Politika akciza na duhan u 2016. godini utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom²⁹ Upravnog odbora UIO. Politika akciza na duhan u periodu 2017. - 2019. podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini od 0,15 KM/pakovanju, utvrđivanje minimalne akcize na cigarete (minimalno 60% prosječne ponderirane cijene cigareta) i usklađivanje specifične akcize na rezani duhan s akcizom na cigarete (minimalno 80% minimalne akcize na cigarete).

TEKUĆI TRENDVI NAPLATE

Ukupna naplata

Naplata prihoda u posljednja četiri mjeseca je izvan uobičajenih trendova. U decembru 2015. godine, u mjesecu u kojem je zbog praznika naplata tradicionalno visoka, zabilježena je vrlo loša naplata zbog koje je godišnje izvršenje prihoda palo ispod projicirane naplate. Početak 2016. donio je visok rast prihoda od indirektnih poreza, što je neuobičajeno za taj period fiskalne godine, u kojem se tradicionalno naplati najmanje prihoda u odnosu na ostale kvartale. Indikativno je i da je neto naplata, koja u januaru i februaru rasla po stopi od 4,0% i 4,4% respektivno, brže rasla od bruto naplate zbog pada povrata indirektnih poreza. Pozitivna kretanja su se nastavila i u martu 2016. godine, s razlikom da je neto rast bio u funkciji rasta bruto naplate, dok su povrati ostali na istom nivou kao u martu 2015. godine. Prema preliminarnom izvještaju UIO, bruto naplata je porasla za 5,7% u odnosu na mart 2015. godine, a neto naplata za 6,9%. U cjelini, naplata i bruto i neto prihoda od indirektnih poreza predstavljala je maksimalnu naplatu u martu od uspostave UIO. Zahvaljujući rekordnom rastu naplate prihoda u martu

²⁷ Nova politika je u primjeni od 1.8.2014. („Službeni glasnik BiH“ br. 49/14)

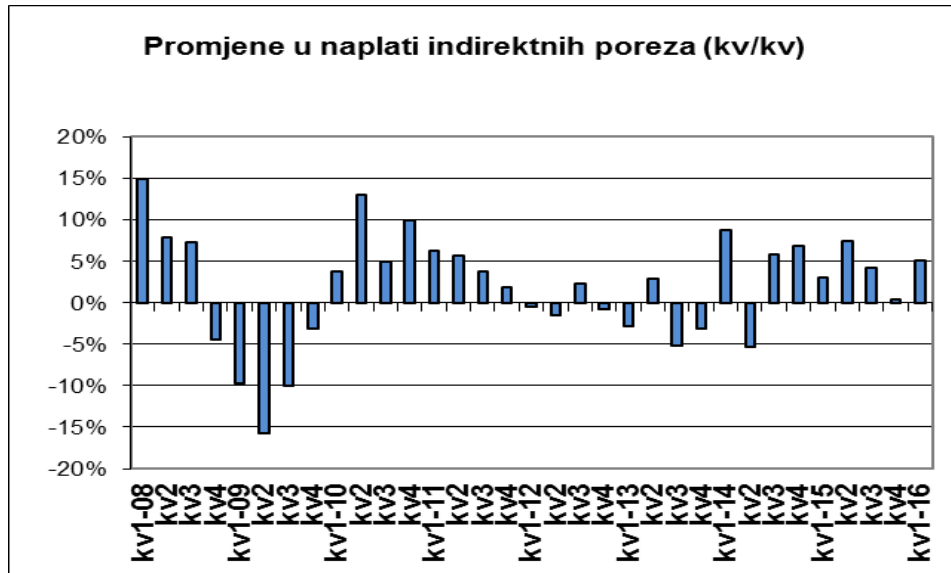
²⁸ „Službeni glasnik BiH – međunarodni ugovori“ br. 18/14.

²⁹ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2016.godinu (Službeni glasnik BiH br. 94/2015).

kumulativna bruto naplata u prvom kvartalu 2016. godine je rasla po stopi od 3,3%. Zbog smanjenja isplata povrata od 10,4 mil. KM neto naplata u prvom kvartalu 2016. godine bila je veća za 58,5 mil. KM nego u istom kvartalu 2015. godine, odnosno za 4,9%.

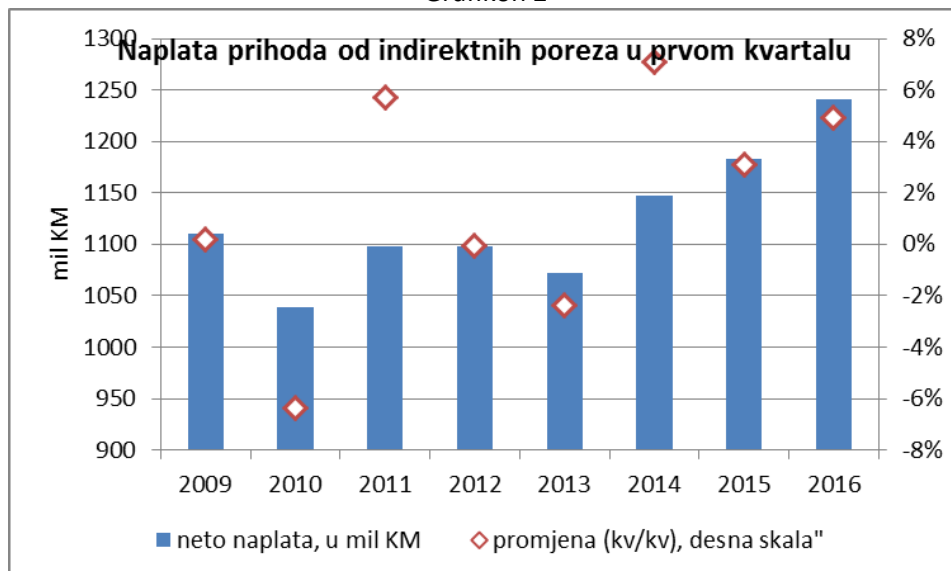
Trendovi u naplati prihoda u prvom kvartalu 2016. godine predstavljaju značajno poboljšanje u odnosu na četvrti kvartal, u kojem je ostvaren neznatan rast prihoda (grafikon 1). Promatrajući trendove u posljednjih šest kvartala moglo bi se zaključiti da je podbačaj u četvrtom kvartalu 2015. godine bio izuzetak, te da rekordna naplata u prvom kvartalu nagovještava visoko izvršenje prihoda od indirektnih poreza i u 2016. godini.

Grafikon 1

Poređenje naplate prihoda od indirektnih poreza u prvom kvartalu 2016. godine u odnosu na prvi kvartal prethodne godine ukazuje na zaključak da je naplata prihoda od indirektnih poreza u nominalnom iznosu bila najuspješnija od uspostave UIO (grafikon 2).

Grafikon 2

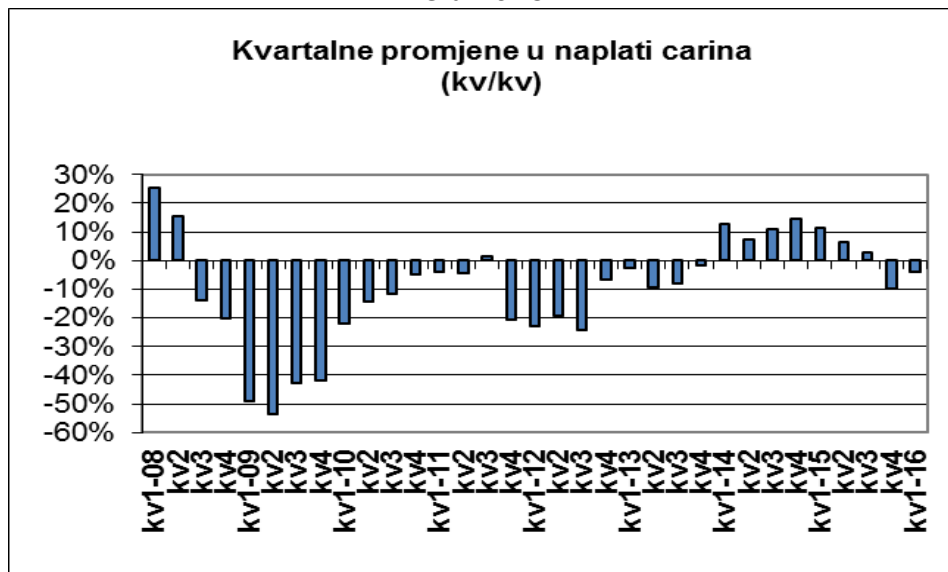
Naplata po vrstama prihoda

U martu je zabilježen snažan rast kod svih glavnih grupa prihoda, što se, zajedno s pozitivnim kretanjima u prethodna dva mjeseca, pozitivno odrazilo i na kumulativnu naplatu.³⁰ Najveći učinci u prvom kvartalu ostvareni su na PDV-u (+40,5 mil KM), te na akcizama i cestarinama (+21,6 mil KM). Pad naplaćenih prihoda je ostvaren samo kod prihoda od carina.

Carine

Proteklu godinu je obilježilo usporavanje rasta prihoda od carina u prvom polugodištu, te oštar pad prihoda u drugom polugodištu. Pad prihoda od carina je posljedica pada uvoza kapitalnih dobara iz trećih zemalja zbog završetka velikih investicija u energetskom sektoru (Kina) i pada uvoza nafte (Rusija) zbog smanjenog izvoza derivata. Nakon tri kvartala pozitivnog rasta, u posljednjem kvartalu 2015. godini prihodi od carina su pali za 9,9%. Trend slabije naplate carina je nastavljen i u 2016. godini. U prva dva mjeseca uvoz iz Kine je pao dodatnih 16,8%, a iz Rusije čak 35,7%³¹. Nakon snažnog pada u januaru od 15%, naplata prihoda od carina u februaru i martu se kretala u nivou naplate iz 2015. godine. To nije moglo kompenzirati gubitke prihoda iz januara, te je kvartalna naplata bila manja za 4% (grafikon 3). Iako je od 1.1.2015. godine u primjeni Sporazum o bescarinskoj robnoj razmjeni s EFT-om, zbog malog pondera zemalja članica EFTA-e u ukupnom uvozu BiH smanjenje carina nije moglo u većoj mjeri ugroziti naplatu prihoda od carina.

Grafikon 3

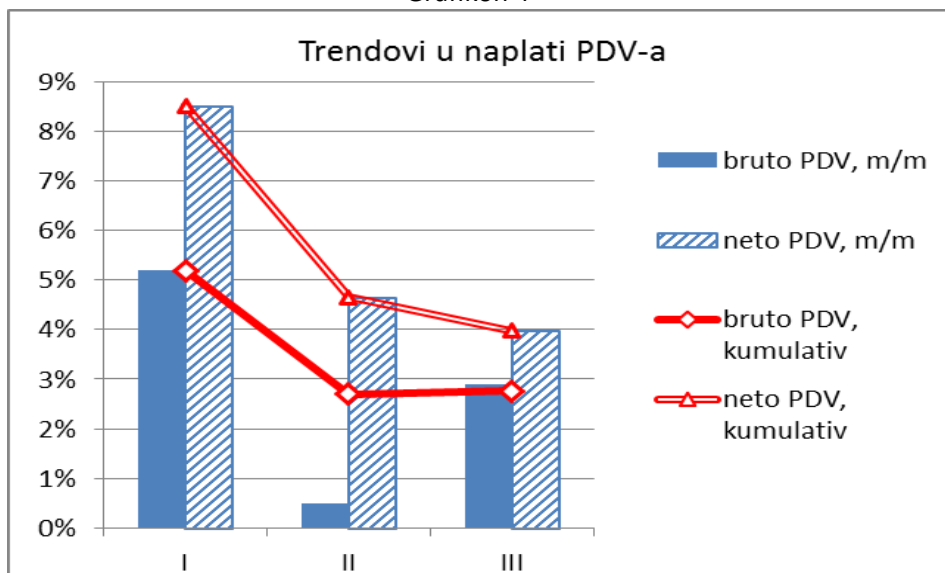
PDV

³⁰ Treba napomenuti da je u prvom kvartalu naplaćeno i 18,1 mil KM neusklađenih prihoda, koji nisu uzeti u obzir u analizi naplate po vrstama prihoda.

³¹ Izvor: Agencija za statistiku BiH.

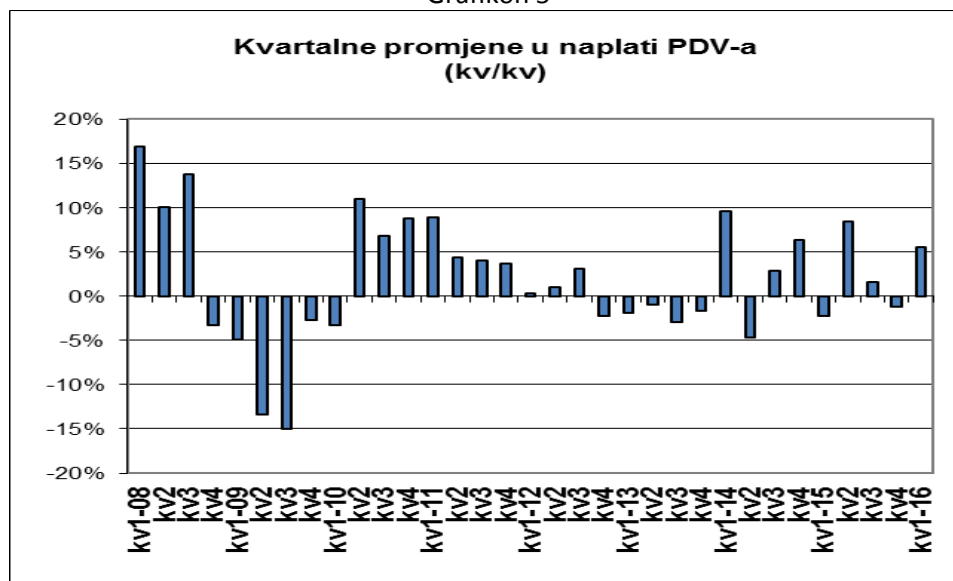
Naplata PDV-a u januaru 2016. godine je predstavljala nastavak nestalnih trendova i oscilacija iz druge polovice 2015. godine. Zabilježen je snažan rast neto PDV-a od 8,5%, koji je rezultat kumulativnog učinka rasta bruto naplate i pada povrata. U posljednja dva mjeseca nastupilo je usporavanje rasta. U februaru je zabilježen rast od 4,7%, a u martu 4% (grafikon 4).

Grafikon 4

Razlozi za silazni trend je usporavanje rasta bruto naplate i postupan porast isplata povrata, koji su u martu dostigli nivo iz marta 2015. godine. Jedan od razloga za rast povrata je rast izvoza u januaru 2016. godine³², a zbog rokova podnošenja PDV prijave i rokova za isplatu povrata efekat se ispoljio u narednim mjesecima. Pregled kretanja kvartalne naplate PDV-a pokazuje snažne oscilacije u naplati, a u cjelini pozitivne trendove u posljednje dvije godine. Nakon slabog rasta u trećem i pada u četvrtom kvartalu 2015. godine, u prvom kvartalu 2016. godine je ostvaren rast od 5,6% (grafikon 5).

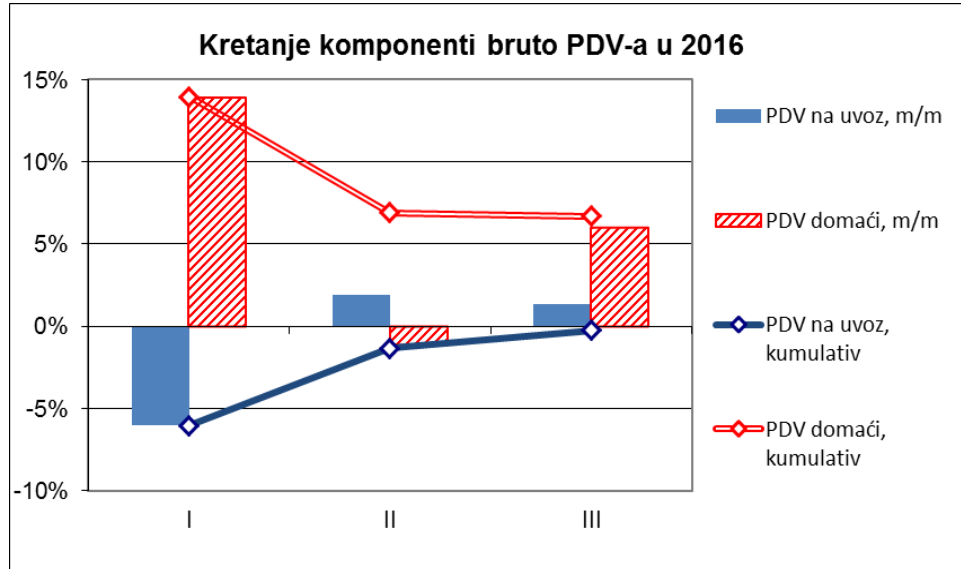
Grafikon 5

³² Prema podacima UIO, rast izvoza u januaru je iznosio 6,5%.

Prvi kvartal 2016. godine je započeo snažnim padom PDV-a na uvoz od 6,1% u januaru. Nasuprot tome, domaći PDV je rastao po stopi od 14% (grafikon 6).

Grafikon 6

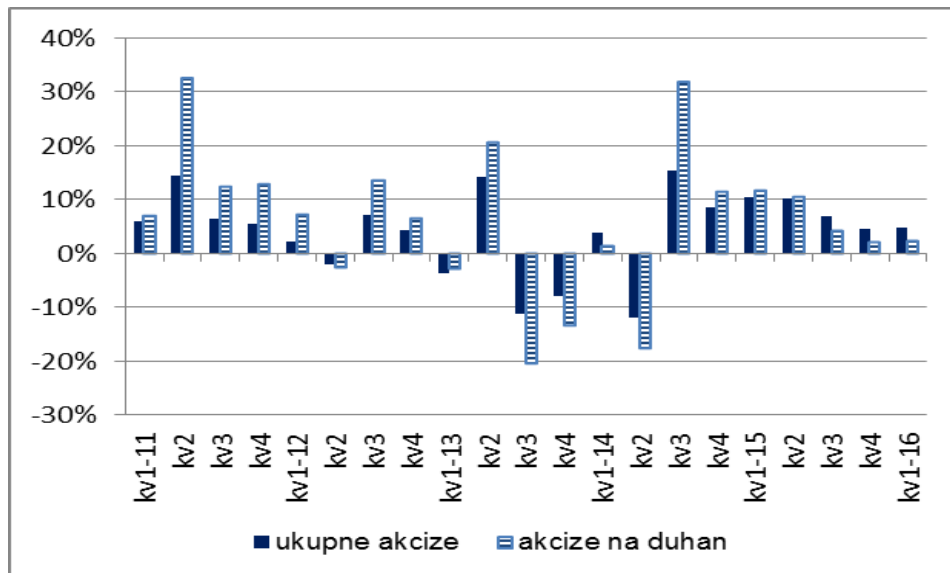
Domaći PDV u januaru se odnosio na poslovanje u decembru, a pad uvoza u decembru 2015. godine po automatizmu znači manji ulazni PDV na prijavama i veću PDV obavezu. Smirivanje trendova nastupilo je već u februaru, kad je ostvaren skromni rast PDV na uvoz i manji pad domaćeg PDV-a. U martu su zabilježena pozitivna kretanja kod obje komponente, s tim da je domaći PDV rastao po stopi od 6%, a PDV na uvoz 1,3%. U cjelini, prvi kvartal je donio rast domaćeg PDV-a od 6,7%, dok je PDV na uvoz kreće oko naplate u prvom kvartalu 2015. godine.

Prosječna stopa izdvajanja iz bruto PDV-a za isplatu povrata u prvom kvartalu 2016. godine iznosila je 24,1%, što je za 1,9 p.p. ispod udjela u prvom kvartalu 2015. godine. Poređenje isplate povrata PDV-a u prvom kvartalu u 2016. godini s 2015. godinom ukazuju na smanjenje povrata obveznicima od 1,9% (ili - 4,5 mil KM) i međunarodnim projektima od čak 28,5% ili 6,9 mil KM.

Akcize i cestarina

Naplata prihoda od akciza u prva dva mjeseca 2016. godine se kretala na nivou naplate iz 2015. godine, da bi u martu porasla za 15,4%. Najveći porast ostvaren kod akciza na derivate nafte iz uvoza, čak 55,7%. Može se pretpostaviti da je ovako visok rast posljedica pravljenja zaliha derivata nafte zbog prognoza rasta cijena na svjetskom tržištu u narednim mjesecima. Visoke stope rasta su zabilježene i kod akciza na duhan, cestarine i akciza na pivo. S druge strane, značajan pad prihoda je ostvaren kod akciza na domaće derivate nafte, alkohol i alkoholna pića, bezalkoholna pića i kavu. Pozitivna kretanja u martu utjecala su na ukupnu kvartalnu naplatu prihoda od akciza, koja je za 4,7% bila veća od naplate u prvom kvartalu 2015. godine.

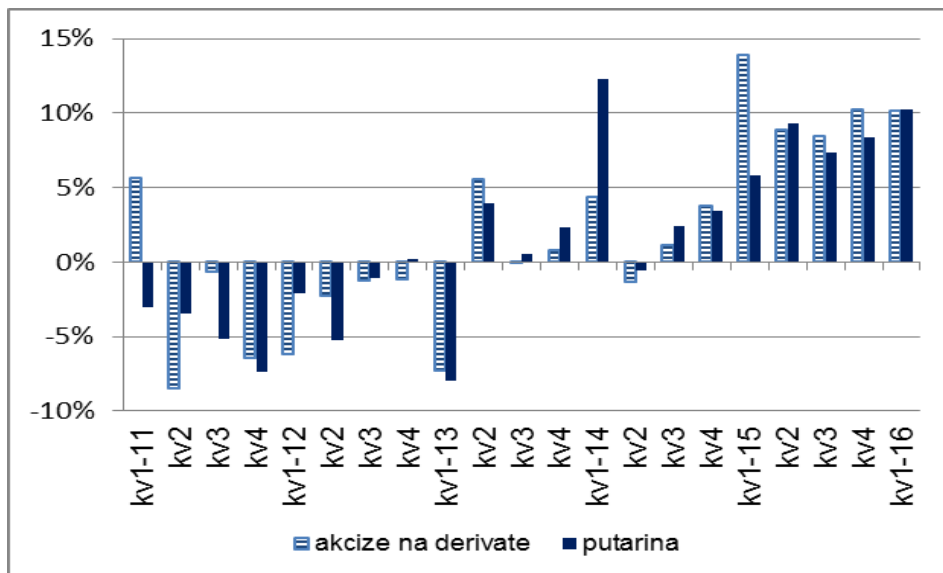
Grafikon 7

I pored nestabilnog starta u 2016. godini, poređenja kvartalne naplate pokazuju da stabilan pozitivan trend naplate akciza traje već sedam kvartala uzastopno, s tim da je primjetno usporavanje (grafikon 7) i zaostajanje rasta prihoda od akciza na duhanske prerađevine u odnosu na ukupne akcize u posljednja tri kvartala. Trend se može objasniti iscrpljivanjem učinaka nove politike oporezivanja rezanog duhana (u primjeni od 1.8.2014. godine), s jedne strane, i visokim stopama rasta prihoda od akciza na derivate, s druge strane.

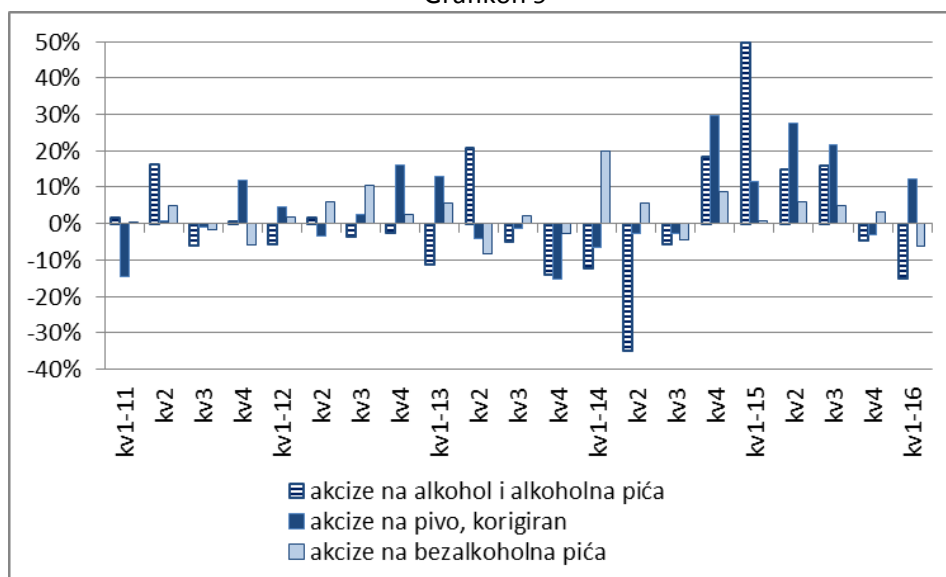
Prihodi od derivata nafte (akcize i cestarine) kontinuirano rastu od drugog kvartala 2013. godine, s izuzetkom slabog pada u drugom kvartalu 2014. godine. Učinci naplate u prvom kvartalu 2016. godine su još veći ukoliko se uzme u obzir vrlo visoka osnovica za poređenje u prvom kvartalu 2015. godine (grafikon 8).

Grafikon 8

Iako sa pozitivnim kvartalnim rastom od 3,5% mjesečna kretanja naplate akciza na kafu ukazuju na silazni trend. Nakon enormno visokih stopa rasta prihoda od akciza na alkohol i alkoholna pića, u 2015. godini u prvom kvartalu je ostvaren pad od 15,3% (grafikon 9). Analiza mjesečnih stopa rasta ukazuje na silazni negativan trend. Slično je i s prihodima od akciza na bezalkoholna pića kojih je na nivou kvartala naplaćeno 6,3% nego u istom kvartalu 2015. godine. Pozitivni trendovi u naplati akciza iz 2015. godine zadržani su samo kod akciza na pivo. Na nivou kvartala na domaće pivo je naplaćeno 18,8% više prihoda od akciza, a na uvozna piva 9,2%.

Grafikon 9

OSNOVNI SCENARIO PROJEKCIJA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA (2016.-2019.), APRIL 2016.

Tabela 2.1: Osnovni scenario projekcija (2016-2019)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projicirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija					2016.	2017.	2018.	2019.
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.					
PDV	3.255,9	3.375,9	3.490,2	3.610,0	3.731,2		3,7%	3,4%	3,4%	3,4%
Akcize	1.408,1	1.464,5	1.504,2	1.545,1	1.583,0		4,0%	2,7%	2,7%	2,5%
Carine	239,9	240,8	252,6	264,6	278,4		0,4%	4,9%	4,8%	5,2%
Cestarina	319,8	335,5	342,9	350,1	357,1		4,9%	2,2%	2,1%	2,0%
Ostalo	35,1	29,2	29,4	29,6	29,8		-16,8%	0,7%	0,7%	0,7%
UKUPNO	5.258,7	5.446,0	5.619,4	5.799,4	5.979,5		3,6%	3,2%	3,2%	3,1%
Cestarina (0,10 KM/l)	-127,6	-134,2	-137,2	-140,0	-142,8		5,2%	2,2%	2,1%	2,0%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	5.131,1	5.311,8	5.482,2	5.659,3	5.836,7		3,5%	3,2%	3,2%	3,1%

Projekcije za 2016.

Na osnovu trendova naplate prihoda, godišnjih makroekonomskih projekcija i procjena učinaka izmjene Zakona o akcizama i primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA-e, projicirana neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2016. godinu iznosi 5.446,0 mil KM, što je za 3,6% više nego u 2015. godini.

PDV

Projekcija prihoda od PDV-a za 2016. godinu iznosi 3.375,9 mil KM, što je za 3,7% više od naplate u prethodnoj godini. Projicirana stopa rasta godišnje naplate je ispod ostvarene u prvom kvartalu, a zasnovana je projekcijama makroekonomskih pokazatelja za 2016. godinu, kao i na trendovima naplate ovih prihoda, koji ukazuju na usporavanje rasta prihoda u odnosu na snažne stope rasta na samom početku godine (grafikon 4).

Akcize

Projekcija rasta prihoda od akciza u 2016. godini iznosi 4% ili nominalno 56,5 mil KM. Najviši apsolutni rast prihoda potječe od akciza na duhan. Očekivani učinci primjene izmjena Zakona o akciza u području oporezivanja duhana iz 2014. godine su u najvećoj mjeri iscrpljeni, te daljnji rast prihoda od akciza, u okviru postojeće politike oporezivanja, ovisi o kretanju agregatne potrošnje i dohotka i o mjerama na suzbijanju crnog tržišta i poreske evazije. Projekcije akciza na duhanske prerađevine u 2016. godini temelje se na primjeni odluke Upravnog odbora UIO, kojom je specifična akciza na cigarete povećana za 0,15 KM/pakovanju, a specifična akciza na rezani duhan na 89,20 KM/kg³³. Pretpostavlja se da će se novo porezsko opterećenje u cijelosti prenijeti na maloprodajne cijene. Očekuje se da će maloprodajne cijene cigareta u prosjeku porasti za 9%, a da će vrijednost tržišta duhana zbog pritiska novih poreza i prelaska osoba s niskim dohocima na supstituciju cigareta rasti sporije od rasta agregatne potrošnje. Rast maloprodajnih cijena cigareta neminovno stvara pritisak za jačanje supstitucije potrošnje jeftinijih cigareta potrošnjom rezanog duhana. Budući da rast cijena cigareta prati i rast cijena rezanog duhana, očekuje se snaženje crnog tržišta duhana, odnosno supstitucija legalnih duhanskih prerađevina cigaretama proizvedenih ručnim motanjem ili neleganom proizvodnjom iz nebrendiranog duhana. Izvjesno je da će rast cijena duhanskih prerađevina, uz skromni rast ukupne vrijednosti tržišta, izazvati pad potrošnje cigareta, mjereno količinom izdatih akciznih markica, najmanje 8%. Legalna supstitucija umanjuje ubrane prihode od akciza na duhanske prerađevine, a nelegalna dovodi do gubitka svih poreskih davanja. U takvim okolnostima očekuje se skromniji rast prihoda od akciza, nominalno u visini od 30,4 mil KM, odnosno 3,7%.

Nakon akciza na duhan, apsolutnom projiciranom rastu akciza najviše doprinose akcize na derivate nafte (21,9 mil KM). Projicirana godišnja stopa rasta akciza na naftu (4,7%) je ispod ostvarene stope u prvom kvartalu, s obzirom da se visok rast iz prvog kvartala može pripisati nagomilavanju zaliha zbog kretanja cijena nafte na svjetskom tržištu.

U skladu s tekućim trendovima naplate i projekcijama DEP-a projicirane su ostale kategorije akciza, od kojih apsolutnom rastu akciza najviše doprinose akcize na pivo, dok je za akcize na alkohol projiciran pad naplate.

Carine

Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA-e podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta s fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA-e u periodu od 2015. do 2018. godine. U godini koja je prethodila početku primjene Sporazuma (2014.) uvoz iz članica EFTA je predstavljao svega 0,6% uvoza BiH³⁴. Međutim, imajući u vidu da se carine uglavnom naplaćuju na uvoz iz trećih zemalja udio naplaćenih carina iz članica

³³ Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duhan za pušenje za 2016. godinu (Službeni glasnik BiH br. 94/2015).

³⁴ Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

EFTA-e u prihodima od carina iznosio je 3,3%. Već u 2015. godini, nakon prve godine provedbe Sporazuma, uvoz iz EFTA-e je porastao za 12,7%³⁵, što ukazuje na supstituciju uvoza na koji se plaćala carina s bescarinskim uvozom. U svakom slučaju, zbog malog udjela zemalja članica EFTA-e u ukupnom uvozu BiH primjena ovog sporazuma nije mogla u većoj mjeri ugroziti naplatu prihoda od carina.

U 2016. godini je uprkos prognoziranom rastu uvoza (DEP) projiciran skroman rast prihoda od carina (0,4%), zbog snažnog pada uvoza iz zemalja koje ne podliježu ugovorima o bescarinskoj trgovini (Kina, Rusija).

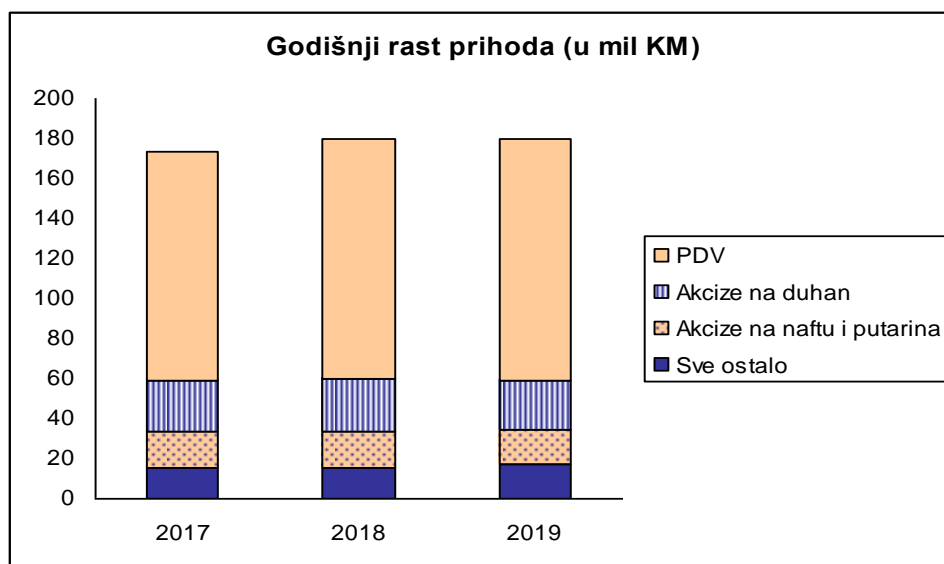
Cestarina

Projicirana stopa rasta prihoda od cestarine u 2016. godini izvršena je na osnovu tekućih trendova naplate i makroekonomskih projekcija, a iznosi 4,9%. Godišnja projicirana stopa rasta za 2016. godinu je ispod ostvarene stope rasta ovih prihoda u prvom kvartalu, iz istog razloga kao kod akciza na derivate nafte (očekivano usporavanje trenda zbog nagomilavanja zaliha derivata u prvom kvartalu).

Projekcije za 2017. - 2019.

Projicirane stope rasta prihoda za 2017., 2018., i 2019. godinu iznosi 3,2%, 3,2% i 3,1% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projiciranim relevantnim makroekonomskim pokazateljima, historijskoj sezonskoj šemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2016. godinu, te učincima izmjena politika u oblasti carina i akciza na duhan.

Grafikon 10

Udio rasta pojedinih prihoda u ukupnom godišnjem rastu indirektnih poreza prikazan je u tabeli 2.2.

Tabela 2.2

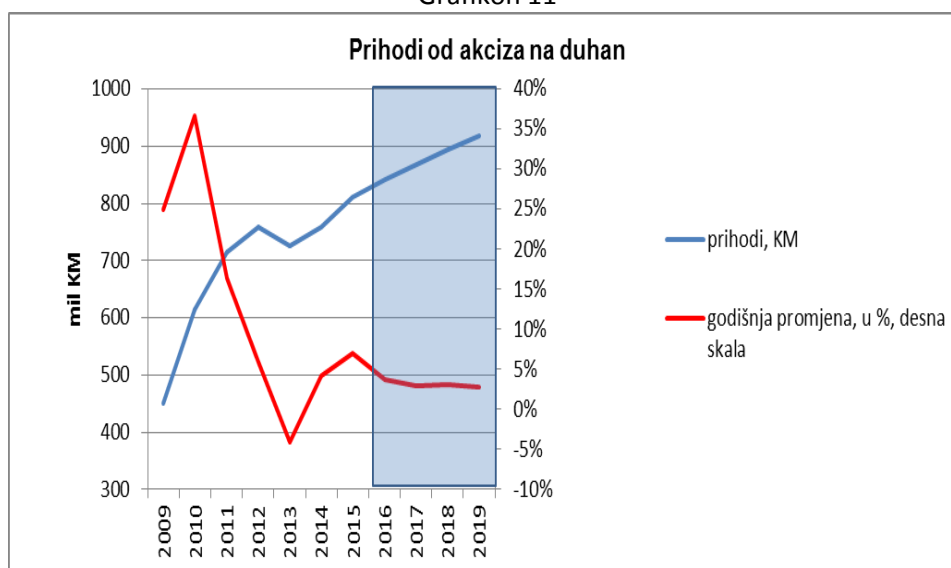
³⁵ Ibid.

Udio u godišnjem nominalnom rastu prihoda (u %)	Projekcija		
	2017.	2018.	2019.
PDV	65,9%	66,5%	67,3%
Akcize na duhan	14,5%	14,9%	13,8%
Akcize na naftu i cestarina	10,5%	9,9%	9,6%
Sve ostalo	9,0%	8,7%	9,4%
UKUPNO	100,0%	100,0%	100,0%

Najveći generator suficita prihoda od indirektnih poreza u navedenom periodu je PDV, s obzirom na njegov značajan udio u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta u skladu s projiciranim stopama rasta potrošnje. U sve tri navedene godine prihodi od PDV-a generiraju preko 65% apsolutnog godišnjeg projiciranog rasta prihoda (grafikon 10 i tabela 2.2).

Prihodi koji najviše doprinose rastu indirektnih poreza nakon PDV-a su akcize na duhan. Projekcije akciza na duhanske prerađevine temelje se na nastavku primjene politike usklađivanja oporezivanja cigareta sa standardima EU i usklađivanja oporezivanja rezanog duhana s oporezivanjem cigareta. Projekcije se zasnivaju na pretpostavci prijenosa dodatnog poreskog opterećenja u cijelosti na maloprodajne cijene duhanskih prerađevina. Odjel očekuje da će zbog pojačane supstitucije cigareta rezanim duhanom i snaženja crnog tržišta vrijednost tržišta duhanskih prerađevina rasti usporeno, a pad potrošnje cigareta bit će sve izraženiji. U takvim okolnostima u 2017., 2018. i 2019. godini može se očekivati nastavak trenda usporavanja rasta prihoda od akciza od 3%, 3,1% i 2,8% respektivno i sve manji nominalni učinci (grafikon 11).

Grafikon 11

U periodu 2017. - 2019. godine planirane su stabilne stope rasta akciza na derivate nafte i cestarine, u skladu s makroekonomskim projekcijama DEP-a. Ako se zajedno promatraju, onda čine cca 10% apsolutnog projiciranog godišnjeg rasta prihoda.

Svi ostali prihodi doprinose apsolutnom rastu indirektnih poreza manje od 10%. Tu spadaju carine, ostale navedene akcize i ostali prihodi. Projekcije carina prate projicirane stope rasta uvoza i uključuju učinke primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA-e.

Razlike u odnosu na prethodne projekcije

Razlike projekcija u odnosu na one izrađene u oktobru 2015. godine prikazane su u tabeli 2.3.

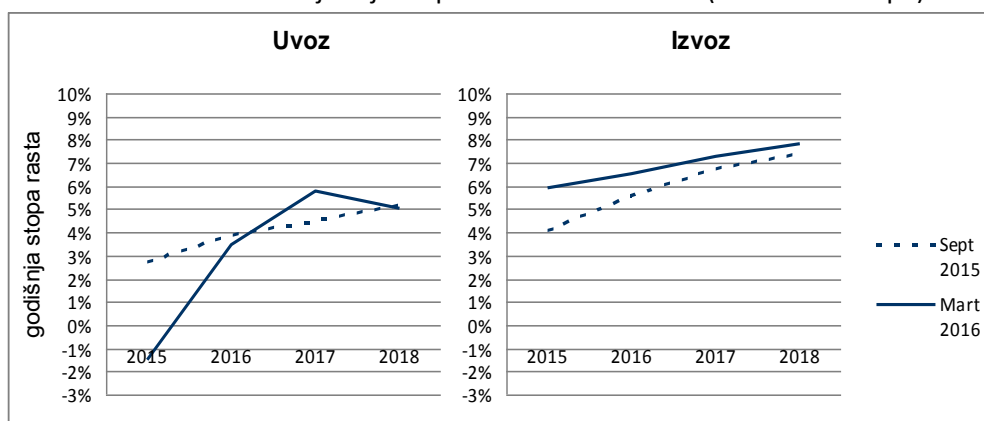
Tabela 2.3

Razlika u odnosu na projekcije iz oktobra 2015. godine (u mil. KM)	Izvršenje	Projekcija		
	2015.	2016.	2017.	2018.
PDV	-20,3	8,7	13,7	-0,1
Akcize	2,4	12,1	-2,1	-13,4
Carine	-8,8	-16,7	-16,5	-19,4
Cestarina	0,8	10,5	10,1	8,9
Ostalo	11,0	4,9	4,9	5,0
UKUPNO	-14,9	19,5	10,0	-19,0

Izvršenje za 2015. godinu

U novembru 2015. godine je kumulativni rast prihoda od indirektnih poreza (4,3%) bio iznad godišnje projekcije za 2015. godinu (4%) , ali je neočekivani pad prihoda u decembru (2%) doveo do toga da ukupna naplata u 2015. godini (3,7%) bude ispod projiciranog nivoa. Pad uvoza od čak 8,2% u decembru prošle godine³⁶ ugrozio je naplatu prihoda u tom mjesecu, a najviše PDV na uvoz i carine. Uvoz u BiH u 2015. godini je bio daleko ispod DEP-ove projekcije iz septembra iste godine (grafikon 12).

Grafikon 12: Projekcije stopa rasta uvoza i izvoza (nominalne stope)

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje

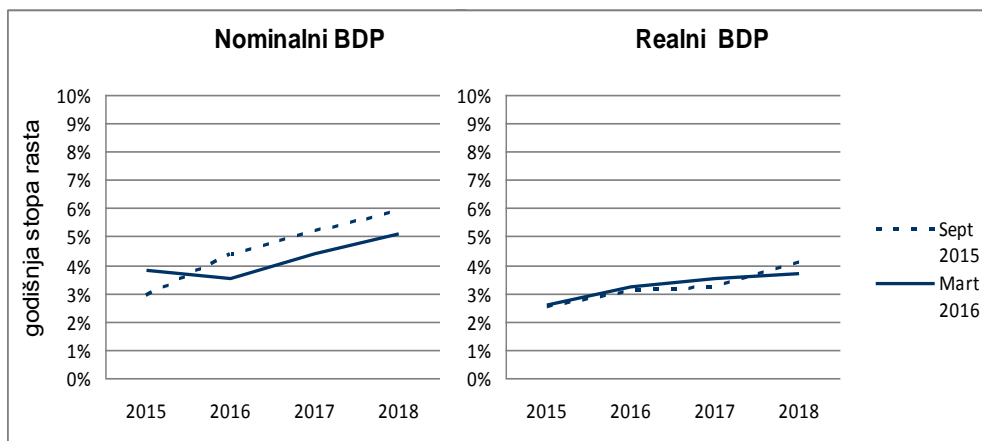
Iz gore navedenih razloga najviše razlike naplaćenih prihoda u 2015. godini u odnosu na projekciju iz oktobra odnose se na prihode od PDV-a i carine (tabela 2.3). Pad uvoza u zadnjem kvartalu 2015. godine, koji nije bio u skladu s projekcijama DEP-a, doveo je do značajnog podbačaja prihoda od carina u odnosu na projekciju (-8,8 mil KM). Ostvarenje prihoda od PDV-a bilo je niže od projekcije za 20,3 mil KM, ali se to osim kretanja uvoza u decembru može pripisati i velikim iznosom neusklađenih prihoda na kraju 2015. godine (16,5 mil KM). Prema dosadašnjim pokazateljima, najveći iznos neusklađenih prihoda uglavnom se odnosi na prihode od PDV-a. Ovi prihodi uključeni su u stavku "Ostalo" u tabeli 2.3, te se prebačaj od 11 mil KM gotovo u cijelosti odnosi na njih. Promatrano u cijelosti, naplata prihoda u 2015. godini bila niža za 14,9 mil KM od projiciranog iznosa u oktobru.

Projekcije za 2016. - 2019.

³⁶ Izvor: Agencija za statistiku BiH, www.bhas.ba.

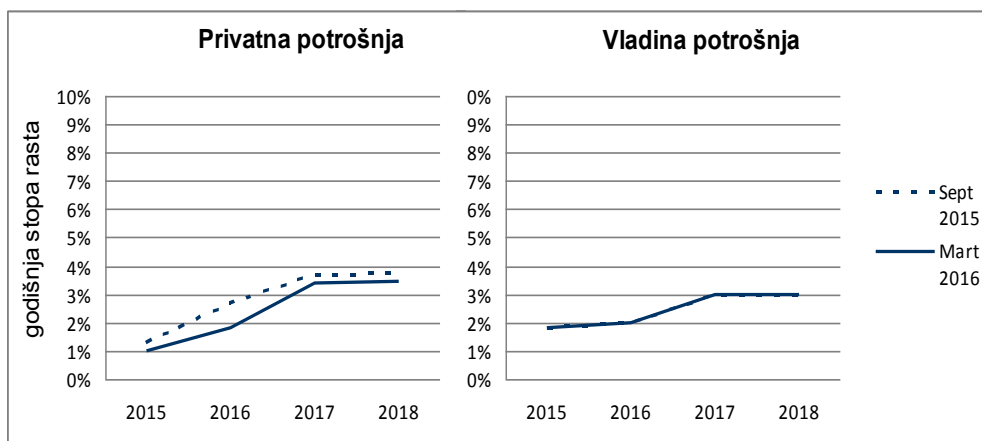
Projekcija za 2016. godinu je povećana za 19,5 mil KM ili za 0,4% u odnosu na oktobarske projekcije. Iako nije bilo značajnijih revidiranja projekcija rasta BDP-a i potrošnje od strane DEP-a (grafikoni 13 i 14), povećane su projekcije prihoda od PDV-a, akciza na derivate nafte i cestarine i to zbog pozitivnih trendova naplate u prvom kvartalu 2016. Projekcije prihoda od carina su smanjene zbog nižeg ostvarenja u 2015. godini, blagog smanjenja projekcije uvoza i pada udjela uvoza iz zemalja koje ne podliježu ugovorima o bescarinskoj trgovini. Projekcije akciza na duhan su smanjene, a razlog za niži rast prihoda od akciza na duhanske prerađevine u odnosu na oktobarske projekcije su niže stope rasta agregatne potrošnje i lošiji tekući trendovi od projiciranih.

Grafikon 13: Projekcije stopa rasta nominalnog i realnog BDP-a

Izvor: Direkcija za ekonomsko planiranje

Grafikon 14: Projekcije stopa rasta privatne i vladine potrošnje (nominalne stope)

Izvor: DEP

Projekcije za 2017. i 2018. godinu su revidirane u skladu s makroekonomskim projekcijama i projiciranim iznosima pojedinih vrsta prihoda za 2016. godinu. Izraženo u postocima, projekcije su u periodu 2016 - 2019 revidirane u rasponu od -0,3% do 0,4% (tabela 2.4).

Tabela 2.4: Razlike projekcija iz aprila 2016. i oktobra 2015. u %

Vrijeme izrade projekcije	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
oktobar 2015.	5.273,6	5.426,5	5.609,3	5.818,4	n/a
april 2016.	5.258,7	5.446,0	5.619,4	5.799,4	5.979,5
Promjena u %	-0,3%	0,4%	0,2%	-0,3%	n/a

Rizici po projekcije

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uvjete u BiH i u svijetu, ostvarenje projiciranog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2016 - 2019 je podložno sljedećim rizicima:

- projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projiciranih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- uvođenje dodatne namjenske trošarine na cigarete bi predstavljalo snažan udar na legalno tržište cigareta i prihode od trošarina. Pomjeranje dinamike usklađivanja visine ukupne minimalne akcize u BiH s minimalnom trošarinom u EU nepovoljno bi se odrazilo na cjenovne odnose domaćih i cigareta iz zemalja u okruženju na štetu BiH, što bi u konačnici dovelo do smanjenja domaće proizvodnje cigareta i erozije prihoda od akciza i pripadajućeg PDV-a;
- eventualne izmjene politika PDV-a u smislu diferenciranih stopa PDV-a, pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija u smislu distorzija na tržištu, mogu destabilizirati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UNO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara;
- svaka izmjena politike oporezivanja derivata nafte koja bi išla u pravcu povećanja namjenske cestarine dovela bi do povećanja jaza u oporezivanju supstituta (dizel i lož-ulje) i distorzija na tržištu derivata, s negativnim posljedicama po prihode od cestarine.

RASPODJELA PRIHODA OD INDIREKTNIH POREZA

Ukupni prihodi od indirektnih poreza u 2017. godini koje planira naplatiti Uprava za indirektno oporezivanje BiH, prema projekcijama OMA, **iznose 5.619,4 miliona KM.**

Uvažavajući postojeće propise kojima se reguliraju naplata i raspodjela prihoda, mora se imati u vidu da sredstva naplaćena po osnovu cestarina predstavljaju namjenska sredstva koja koriste direkcije za ceste, odnosno javna poduzeća za ceste. Planirani prihodi po osnovu cestarina iznose ukupno 137,2 miliona KM (namjenska cestarina za autoceste 0,10 KM/lit derivata nafte), te njihovim isključenjem, prema procjenama OMA UNO, **za raspodjelu u 2017. godini ostaje iznos od 5.482,2 mil. KM.**

Raspodjela prihoda vršit će se u skladu s postojećim zakonskim propisima, a za finansiranja institucija BiH u 2017., 2018. i 2019. godini s Jedinственog računa UIO izdvojit će se po 750 miliona KM. Preostali iznos prihoda od indirektnih poreza će se raspodijeliti između entiteta i Distrikta Brčko u skladu sa zakonskim rješenjima i podzakonskim aktima koje donosi Upravni odbor Uprave za indirektno oporezivanje.

3. FISKALNI CILJEVI I FISKALNE POLITIKE U BiH

Primarni fiskalni bilans, definiran u skladu sa članom 1. stav (2) Zakona o Fiskalnom vijeću u Bosni i Hercegovini planira se u 2017. godini u vidu deficita, u iznosu od 126,7 mil. KM, od čega:

- institucije BiH planiraju deficit od 70,6 mil. KM,

- Republika Srpska planira deficit od 194,5 mil. KM,
- Federacija BiH planira suficit od 132,0 mil. KM i
- Brčko Distrikt planira suficit od 6,4 mil. KM.³⁷

Ukoliko dodamo i iznos nepokrivenog viška rashoda nad prihodima, koji iznosi 133,6 mil. KM za 2017. godinu, i to:

- Republika Srpska: 10,6 mil. KM,
- Federacija BiH: 112,4 mil. KM i
- Brčko Distrikt: 10,6 mil. KM,

Iz toga slijedi da ukupan planirani deficit u 2017. godini u BiH iznosi 260,3 mil. KM.

NIVO I STRUKTURA JAVNE POTROŠNJE

Nivo javnih rashoda, kao udio u BDP-u, u periodu 2017 - 2019. godine treba smanjivati s ciljem da nivo javnih rashoda konsolidirano na nivou BiH bude ispod 40% BDP-a.

Tabela 3.1 Ukupni javni rashodi u BiH u periodu 2015. - 2018. godina (u mil. KM)

Rashodi	2016.	2017.	2018.	2019.
Institucije BiH	950,0	950,0	950,0	950,0
Federacija BiH	8.022,5	7.764,7	7.786,5	7.854,5
Republika Srpska	4.298,3	4.175,7	3.892,4	3.950,8
Brčko Distrikt	209,6	209,6	209,6	209,6
Ukupno rashodi (Konsolidirano)	13.480,4	13.100,0	12.838,5	12.964,9
BDP	30.224	31.373	32.804	34.492
Institucije BiH	3,1%	3,0%	2,9%	2,8%
Federacija BiH	26,5%	24,7%	23,7%	22,8%
Republika Srpska	14,2%	13,3%	11,9%	11,5%
Brčko Distrikt	0,7%	0,7%	0,6%	0,6%
Ukupno u BDP-u	44,6%	41,8%	39,1%	37,6%

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

U periodu 2017. - 2019. godina potrebno je učiniti dodatne napore kako bi se promijenila struktura javne potrošnje u pravcu jačanja kapitalnih investicija, a na teret smanjenja tekućih rashoda.

TABELARNI PREGLED OKVIRA BUDŽETA

Struktura budžetskih rashoda je ilustrativna i okvirna, a svaki nivo vlasti u skladu s usvojenim politikama utvrđuje konačnu strukturu rashoda i prihoda u svojim DOB-ovima i godišnjim budžetima. U tabelarnom pregledu okvira budžeta (u nastavku) dan je konsolidirani pregled prihoda, rashoda, finansiranja i

³⁷ Pogledati tabele od 3.2 do 3.6.

primarnog bilansa za period 2016. - 2019. godine, odnosno pregled za institucije BiH, Republiku Srpsku, Federaciju BiH i Brčko Distrikt, te konsolidirano za BiH.

Izveštaj uključuje:

- prihode, rashode i finansiranje budžeta institucija BiH (tablica 3.2);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Republike Srpske (fond 01) i fondova 02 do 05; prihode, rashode i finansiranje korisnika budžeta Republike koji posluju preko vlastitih bankovnih računa izvan GKT; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova JP "Putevi RS" i JP "Autoputevi RS", te ino projekte, sredstva "escrow" računa i cestarine (tabela 3.3);
- prihode, rashode i finansiranje budžeta FBiH; prihode, rashode i finansiranje budžeta kantona/županija; prihode, rashode i finansiranje budžeta općina i gradova; prihode, rashode i finansiranje finansijskih planova vanbudžetskih fondova i kantonalnih/županijskih direkcija za ceste, prihode, rashode i finansiranje javnih poduzeća FBiH, dok ino projekti nisu uključeni (tabela 3.4) i
- prihode, rashode i finansiranje budžeta Brčko Distrikta i fondova u Brčko Distriktu (tabela 3.5).

Napomena: Prilikom usporedbe izvještaja po nivoima treba voditi računa o razlikama u obuhvatu podataka.

Tabela 3.2: Okvir budžeta institucija BiH (u mil. KM)

INSTITUCIJE BiH	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi	899,5	879,4	882,4	873,4
Poreski prihodi	750,0	750,0	750,0	750,0
Indirektni porezi	750,0	750,0	750,0	750,0
Direktni porezi	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	0,0	0,0	0,0	0,0
Grantovi i transferi	1,0	1,1	1,1	1,1
Ostali prihodi	148,5	128,4	131,4	122,4
Rashodi	950,0	950,0	950,0	950,0
Bruto plaće i naknade	666,4	668,7	673,7	677,0
Izdaci za materijal i usluge	176,4	180,6	190,1	178,2
Kamate	1,0	1,1	1,1	1,1
Subvencije, socijalna davanja i transferi	17,9	18,4	14,0	14,7
Ostali rashodi	21,7	26,0	20,9	28,7
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	66,6	55,2	50,2	50,4
Bilans	-50,5	-70,6	-67,6	-76,6
Finansiranje	50,5	70,6	67,6	76,6
Domaće	50,5	70,6	11,8	8,3
Otplata unutrašnjeg duga	0,0	0,0	0,0	0,0
Ostalo (+/-)	50,5	70,6	11,8	8,3
Vanjsko	0,0	0,0	55,8	68,3
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	55,8	68,3
Otplata glavnice ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0
Nepokriveni višak rashoda	0,0	0,0	0,0	0,0

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Tabela 3.3: Okvir budžeta Republike Srpske (u mil. KM)

REPUBLIKA SRPSKA	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi	3.936,4	3.981,2	4.116,0	4.177,8
Poreski prihodi	1.975,1	2.020,8	2.115,6	2.149,0
Indirektni porezi	1.518,0	1.560,4	1.641,2	1.672,1
Direktni porezi	427,9	434,1	448,1	463,6
Ostali poreski prihodi	29,2	26,3	26,3	13,3
Doprinosi	1.463,6	1.481,9	1.514,7	1.548,9
Grantovi i transferi	17,0	8,2	8,6	7,9
Ostali prihodi	480,8	470,2	477,0	442,1
Rashodi	4.298,3	4.175,7	3.892,4	3.950,8
Bruto plaće i naknade	971,0	975,5	980,4	983,2
Izdaci za materijal i usluge	343,5	345,8	345,8	342,6
Kamate	144,0	143,6	138,2	119,4
Subvencije, socijalna davanja i transferi	2.147,8	2.155,2	2.155,3	2.209,1
Ostali rashodi	106,3	92,7	91,8	91,9
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	585,6	462,8	180,8	204,6
Bilans	-361,8	-194,5	223,6	227,0
Finansiranje	361,8	194,5	-223,6	-227,0
Domaće	-226,1	-293,3	-230,3	-39,9
Otplata unutrašnjeg duga	-33,6	-29,2	-26,7	-31,9
Ostalo (+/-)	-192,5	-264,1	-203,6	-8,0
Vanjsko	580,7	477,3	2,0	-184,2
Povlačenje ino kredita	829,7	802,5	343,1	72,6
Otplata glavnice ino kredita	-249,0	-325,2	-341,2	-256,8
Nepokriveni višak rashoda	7,3	10,6	4,7	-2,8

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Tabela 3.4: Okvir budžeta Federacije BiH (u mil. KM)

FEDERACIJA BiH	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi	8.008,3	7.896,7	8.082,3	8.252,5
Poreski prihodi	3.682,9	3.671,9	3.782,9	3.898,2
Indirektni porezi	3.112,5	3.081,0	3.188,0	3.296,1
Direktni porezi	569,0	589,8	593,8	601,0
Ostali poreski prihodi	1,4	1,1	1,1	1,1
Doprinosi	2.969,6	2.939,5	3.004,1	3.004,1
Grantovi i transferi	13,1	10,1	10,2	10,3
Ostali prihodi	1.342,7	1.275,2	1.285,1	1.339,9
Rashodi	8.022,5	7.764,7	7.786,5	7.854,5
Bruto plaće i naknade	1.811,4	1.816,9	1.825,1	1.835,9
Izdaci za materijal i usluge	1.683,5	1.675,7	1.661,4	1.682,6
Kamate	168,8	184,0	190,4	187,8
Subvencije, socijalna davanja i transferi	3.506,0	3.531,6	3.550,8	3.581,4
Ostali rashodi	158,5	135,0	138,1	142,9
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	694,3	421,5	420,7	423,9
Bilans	-14,2	132,0	295,8	398,0
Finansiranje	14,2	-132,0	-295,8	-398,0
Domaće	-233,4	-544,2	-556,7	-547,3
Otplata unutrašnjeg duga	-1.137,5	-1.144,2	-1.210,0	-1.161,5
Ostalo (+/-)	904,1	600,0	653,3	614,2
Vanjsko	196,2	299,8	191,6	71,1
Povlačenje ino kredita	336,6	373,6	265,9	146,3
Otplata glavnice ino kredita	-140,4	-73,8	-74,3	-75,2
Nepokriveni višak rashoda	51,4	112,4	69,3	78,2

Izvor: Ministarstvo finansija Federacije BiH

Tabela 3.5: Okvir budžeta Brčko Distrikta (u mil. KM)

BRČKO DISTRIKT	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi	214,6	216,0	216,0	216,0
Poreski prihodi	174,3	177,4	177,4	177,4
Indirektni porezi	158,4	158,4	158,4	158,4
Direktni porezi	15,9	19,0	19,0	19,0
Ostali poreski prihodi	0,0	0,0	0,0	0,0
Doprinosi	21,7	21,2	21,2	21,2
Grantovi i transferi	0,0	0,2	0,2	0,2
Ostali prihodi	18,6	17,2	17,2	17,2
Rashodi	209,6	209,6	209,6	209,6
Bruto plaće i naknade	72,5	72,5	72,5	72,5
Izdaci za materijal i usluge	54,8	54,8	54,8	54,8
Kamate	2,0	2,0	2,0	2,0
Subvencije, socijalna davanja i transferi	69,0	69,0	69,0	69,0
Ostali rashodi	2,5	2,5	2,5	2,5
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	8,8	8,8	8,8	8,8
Bilans	5,0	6,4	6,4	6,4
Finansiranje	-5,0	-6,4	-6,4	-6,4
Domaće	-14,1	-8,1	-8,1	-8,1
Otplata unutrašnjeg duga	-14,1	-8,1	-8,1	-8,1
Ostalo (+/-)	0,0	0,0	0,0	0,0
Vanjsko	0,0	-8,9	-8,9	-8,9
Povlačenje ino kredita	0,0	0,0	0,0	0,0
Otplata glavnice ino kredita	0,0	-8,9	-8,9	-8,9
Nepokriveni višak rashoda	9,1	10,6	10,6	10,6

Izvor: Direkcija za finansije Brčko Distrikta

Napomena: S obzirom da Dokument okvirnog budžeta Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine za period 2016. - 2019. godine još nije usvojen od strane Vlade Distrikta (nije usvojen ni budžet za 2016. godinu, a DOB se radi tek po usvajanju budžeta), dostavljaju se podaci za 2019. godine identični podacima za prethodnu (2018.) Naime, prema našem mišljenju, podaci o prihodima i potrošnji koji će ići kao prijedlog za tu (2019.) godinu neće se bitno razlikovati od projekcija za godinu prije.

Tabela 3.6: Konsolidirano BiH (u mil. KM)

	2016.	2017.	2018.	2019.
Prihodi	13.058,8	12.973,3	13.296,7	13.519,7
Poreski prihodi	6.582,3	6.620,1	6.825,9	6.974,6
Indirektni porezi	5.538,9	5.549,8	5.737,6	5.876,6
Direktni porezi	1.012,8	1.042,9	1.060,9	1.083,6
Ostali poreski prihodi	30,6	27,4	27,4	14,4
Doprinosi	4.454,9	4.442,6	4.540,0	4.574,2
Grantovi i transferi	31,1	19,6	20,1	19,5
Ostali prihodi	1.990,6	1.891,0	1.910,7	1.921,6
Rashodi	13.480,4	13.100,0	12.838,5	12.964,9
Bruto plaće i naknade	3.521,3	3.533,6	3.551,7	3.568,6
Izdaci za materijal i usluge	2.258,2	2.256,9	2.252,1	2.258,2
Kamate	315,8	330,7	331,7	310,3
Subvencije, socijalna davanja i transferi	5.740,7	5.774,2	5.789,1	5.874,2
Ostali rashodi	289,0	256,2	253,3	266,0
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	1.355,3	948,3	660,5	687,7
Bilans	-421,5	-126,7	458,2	554,8
Finansiranje	421,5	126,7	-458,2	-554,8
Domaće	-423,1	-775,0	-783,3	-587,0
Otplata unutrašnjeg duga	-1.185,2	-1.181,5	-1.244,8	-1.201,5
Ostalo (+/-)	762,1	406,5	461,5	614,5
Vanjsko	776,9	768,2	240,4	-53,7
Povlačenje ino kredita	1.166,3	1.176,1	664,8	287,2
Otplata glavnice ino kredita	-389,4	-407,9	-424,4	-340,9
Nepokriveni višak rashoda	67,8	133,6	84,6	86,0

Izvor: Računice Savjetodavne grupe Fiskalnog vijeća BiH

GORNJE GRANICE ZADUŽENJA BUDŽETA

Ograničenja iznosa duga na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, utvrđena su zakonima, i to:

- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 52/05),
- Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 71/12 i 52/14), i
- Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 86/07, 24/09, 44/10 i 30/16).

Navedenim zakonima na nivou BiH i u Federaciji BiH, uz neznatne razlike kad su u pitanju garancije, regulirano je da u periodu stvaranja duga iznos za servisiranje dugoročnog duga (unutrašnjeg i vanjskog), po predloženom dugu i cjelokupnom dospjelom neizmirenom postojećem dugu, u bilo kojoj narednoj godini ne prelazi 18% iznosa redovnih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Uzevši u obzir zakonska ograničenja iznosa duga zajedničkih institucija BiH i duga entiteta, te činjenicu da bi prekomjernim zaduživanjem institucija BiH ili bilo kojeg entiteta došlo do ugrožavanja fiskalne stabilnosti i kreditnog rejtinga Bosne i Hercegovine, neophodno je definirati iznose gornjih granica zaduženja u 2017. godini, u skladu sa zakonskim odredbama svakog od entiteta.

Servis duga Federacije i kantona/županija u 2016. godini može iznositi maksimalno 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona/županija ostvarenih u 2015. godini, odnosno 640,9 mil. KM.

Servis duga svih nivoa vlasti u FBiH u 2016. godini može iznositi do 714,7 mil. KM, od čega:

-servis duga općina 73,7 mil.KM (10% u odnosu na ukupan prihod općina u 2015. godini)

-servis duga kantona/županija 193,1 mil.KM (10% u odnosu na ukupan prihod kantona/županija u 2015. godini)

-servis duga Federacije BiH 447,8 mil.KM, što predstavlja razliku između 640,95 mil. KM (koliko iznosi 18% konsolidiranih prihoda Federacije BiH i kantona/županija iz 2015. godine) i 193,12 mil. KM (što je 10% prihoda kantona/županija u 2015. godini).

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 71/12 i 52/14) utvrđeno je da javni dug Republike Srpske (dug Republike Srpske, dug jedinica lokalne samouprave i dug fondova socijalne sigurnosti) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 55% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2017. godini: 5.338,3 mil. KM), dok ukupan dug Republike Srpske (javni dug Republike Srpske, dug javnih poduzeća, Investiciono-razvojne banke Republike Srpske i institucija javnog sektora) na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60% BDP-a ostvarenog u toj godini (u 2017. godini: 5.823,6 mil. KM). Zakonom o dopunama Zakona o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 52/14) definirano je da dug nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra, propisanog u Zakonu o fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.